

जे.बी. प्रिस्टले यांचे मुळ नाटक 'अॅन इन्स्पेक्टर कॉल' वर
आधारित डॉ. रवी चतुर्वेदी लिखित
हिंदी नाटक 'वो कौन था ?'

त्या सायंकालची गोष्ट

भाषा - रूपांतर
डॉ. सतीश पावडे

त्या सायंकाळची गोष्ट

जे.बी. प्रिस्टले यांचे मुळ नाटक 'अॅन इंस्पेक्टर कॉल' वर आधारित
डॉ. रवी चतुर्वेदी लिखित हिंदी नाटक 'वो कौन था ?'
या नाटकाचे मराठी भाषा-रूपांतर

भाषा-रूपांतर
डॉ. सतीश पावडे

ISBN- 979-81-941434-1-1

त्या सायंकालची गोष्ट

— डॉ. सतीश पावडे

(जे.बी. प्रिस्टले यांचे मुळ नाटक 'अॅन इन्स्पेक्टर कॉल' वर आधारीत डॉ. रवी चतुर्वेदी लिखित हिंदी नाटक 'वो कौन था ?' या नाटकाचे मराठी भाषा-रूपांतर)

- प्रकाशन क्र-१
- प्रकाशन दिनांक
१० डिसेंबर २०१९
(आंतरराष्ट्रीय मानव अधिकार दिवस)
- प्रकाशक
सौ. अनुजा मिलिंद डाहाके
नभालय प्रकाशन,
श्यामनगर, काँग्रेसनगर रोड,
अमरावती.
मो.-७७९८२०४५००, ९९२३१४५४००
Email-nabhalayprakashan@gmail.com
Web-www.nabhalayprakashan.com
- मुखपृष्ठ
राहुल मेश्राम
- अक्षर जुळवणी
नुजहत जर्बी
चपराशीपुरा, अमरावती.
- मुद्रक
'नभ प्रिंटर्स'
श्यामनगर, काँग्रेसनगर रोड, अमरावती.
- मूल्य- १०० /- रु.
- ISBN- 979-81-941434-1-1
- महाराष्ट्र राज्य नाट्य
परिनिरीक्षण मंडळाची
(महाराष्ट्र शासन) अनुज्ञप्ती क्रं.
डि.आर.एम. २९२/१४-१ ए,
दि. १०/०६/२०१४
- डॉ. सतीश पावडे
९५, 'गाथा', आशा कॉलनी,
तपोवन रोड, अमरावती
मो. ९३७२१५०१५८
satishpawade1963@gmail.com
© डॉ. निशा शेंडे
९५, 'गाथा', आशा कॉलनी,
तपोवन रोड, अमरावती
मो. ९३७०१५३०५५
८३७८९९३०५५
rnishashende@gmail.com

अर्पण पत्रिका

स्मृतिशेष डॉ. विजया
प्रा. मनोहर

श्री. प्रदीप दाते
डॉ. राजेंद्र मुंढे

श्री. रमेश लखमापुरे
श्री. राकेश खाडे

श्री. नानू नेवरे
श्री. शेखर सोनी

श्री. दिलीप खत्री
श्री. रत्नाकर शिरसाठ

या सर्व सहयात्री मित्रांना समर्पित
ज्यांनी माझी रंगयात्रा जवळून अनुभवली...

– सतीश

त्या सायंकाळची गोष्ट

॥ अंक : १ ॥

(नागपूरातील एक प्रमुख व्यावसायिक आणि गर्भश्रीमंत शशिकांत देशमुख यांच्या बंगल्यातील प्रशस्त डायनिंग हॉल. देशमुख कुटुंबातील शशिकांत, त्यांची पत्नी कौशल्या, मुले पूर्वा, अमित हे सदस्य आणि होऊ घातलेले जावई सुनील किल्लोस्कर बसले आहेत. नुकतेच जेवण आटोपले आहे. शशिकांत इतरांना रेड वाईन सर्व्ह करित आहेत. आधुनिक पार्श्वसंगीताचे सूर ऐकू येत आहेत. मधे-मधे मेघ गर्जना, वादळाचा आवाज, वीज कडाडण्याचा आवाजही ऐकू येत आहे.)

- शशिकांत :- व्वाव SS ! मनसोक्त जेवण झाल्यावर रेड वाईन. गुड ! सुनील, तुमच्या पिताश्रींचेही या वाईनवर फारच प्रेम आहे, बरं का !
- सुनील :- तात्पर्य ! ही अगदी उत्तमच असेल. माझे पप्पा यात अगदी तज्ञ आहेत अंकल, पण मी या बाबतीत जरा 'ढ' च आहे. माझे प्रगती पुस्तक अद्याप तरी एवढे रंगलेले नाही.
- कौशल्या :- अहो, काय हो, दारू हा काही इतक्या महत्त्वाच्या चर्चेचा विषय आहे का? इतकं सांग्रसंगीत जेवण झाल्यावर, ही दारूचर्चा आणि ते ही या म्हातारवयात !
- शशिकांत :- हे बघ, सुनील काही म्हातारा नाही. अन् मी सुद्धा अद्याप तरुणच आहे, बरं का ! हो आता राहिला प्रश्न दारू... अर्थात मदिर्याचा तर ती चीरयौवना आहे. ही मदिराक्षी कुणालाच म्हातारी होऊ देत नाही मॅडम. कौशल्यादेवी, माझा आपणास असा सल्ला आहे की, थोडी मदिरा आपणही प्राशन करायला हरकत नाही.
- पूर्वा :- होय मम्मा ! घे ना थोडीशी, काय हरकत आहे. अग चक्क पप्पा म्हणताहेत ना ! आणि ते ही ऐतिहासिक नाटकाच्या भाषेत.
- कौशल्या :- मी काही न घेण्याची शपथ वगैरे घेतलेली नाही, म्हटलं. तुमच्या पप्पांनाच मदिराबाईची जरा अधिक गरज आहे आणि आवडही. मी कशाला तिची सवत होऊ बाई ?
- सर्व :- हे SS, दॅट इज दी स्पिरीट !
(इतर सर्वजण पेले उंचावत चिअर्स करतात. संगीत लहरी वाढतात. सोबतच विजांचा आवाजही)
- शशिकांत :- व्वा, व्वा क्या बात है ! मजा आला. जेवण, रेड वाईन, अंग अंग हलविणारं हे संगीत. कौशल्या चल एक डान्स होऊन जाऊ दे. सेलिब्रेशनची मजा आणखीच वाढेल.
- कौशल्या :- जाऊ द्या हो. त्याची आवश्यकता आहे काय? आणि ते ही सुनील समोर ?
- शशिकांत :- ओ SS, कम ऑन, आता सुनील आपल्या कुटुंबातलाच एक सदस्य झाला आहे. ही इज अवर फॅमिली मॅबर नाऊ, युनो? त्याला कशाला वाईट वाटेल. कम ऑन SS (ते दोघेही पार्टी डान्स करतात.)
- सुनील :- व्वाव, गुड, एक्सलंट !!! (सर्वजण टाळ्या वाजवतात)
- पूर्वा :- सुनील, तुझ्या होणाऱ्या या सासुबाईचा हा डान्स बघून तुला वाईट वाटलं का? आणि समजा वाटलं नसेल तर ते, तू इथं कबूल करू शकशील? ऐ.. बोल ना ! एवढं डेअरिंग आहे तुझ्यात ?
- सुनील :- नॉट एटॉल. ऑफ्टर ऑल आय एम हर सन इन लॉ. सो आय एम अ फॅमिली मॅबर. सो हाऊ कॅन आय डेअर? नाही रे बाबा ! (दोघंही हसतात) एनी वे, पूर्वा कधी कधी मला खूप वाईट वाटतं गं ! मधले काही दिवस ! यू नो एवरीथिंग. (त्यांच्या जवळ जात) अँक्च्युली आय एम ट्राइंग....
- कौशल्या :- अरे बाबा, तिला सर्वच माहिती आहे. अन् मलाही... डॉट वरी बेटा !
- पूर्वा :- नाही तर काय ? किती तरी दिवस दर्शनच दुर्लभ झालं होतं महाराजांचं. मला तर प्रश्नच पडला होता बाई, कुठल्या दुसऱ्या मुलीच्या प्रेमात तर पडला नाही ना ?
- सुनील :- (सावरत) अग फार बिझी होतो. तेव्हा मी सांगितलं होतना तुला !
- पूर्वा :- असंच काहीसं आठवतं मला. पण ते कारण किती खरं आणि किती खोटं होतं? हे नाही मला आठवत !
- कौशल्या :- पूर्वा, अग जाऊ दे ना ! कशाला फिरक्या घेते आहेस त्याच्या? लग्नानंतरच तुला कळेल बाई, बिझनेस सेट करायला आणि तो रन करायला माणसाला रात्रंदिवस किती राबावं लागतं. माझ्यासारखी तुलाही सवय करून घ्यावी लागेल तरच... तरच संसार सुखाचा होतो. का हो ?

- पूर्वा :- मम्मा, यालाही आताच इशारा देऊन ठेवते ना ! बी अलर्ट...
- सुनील :- ओके-ओके. बाय ऑल मिन्स... कळला मला तुझा इशारा, बरं का ?
(आता पर्यंत शांत बसलेला अमित जोराने हसतो)
- पूर्वा :- ऐ, हसायला काय झालं?
- अमित :- सहजच !
- पूर्वा :- चढली की काय ? कशाला ढोसतोस रे इतकी ?
- कौशल्या :- पूर्वा काय हे ! काय ही तुझी भाषा, म्हणे चढली काय SS, ढोसली काय? कुठून शिकता रे हे सारं?
- अमित :- दिवस रात्र टीव्ही सिरियल्स, वेब सिरिज आणि सिनेमे बघते ना ती. आणखी काय होणार? नवे शब्द, नवी भाषा... नवा अँटीट्यूड...., पूर्वा तिथूनच शिकतेस ना?
- पूर्वा :- नाऊ स्टॉप धिस, ओके !
- कौशल्या :- संपवा रे, झालं? आता वादावादी नको. (शशिकांतला उद्देशून) अहो, मघाचा विषय अर्धवटच राहिला. काय म्हणालात ?
- शशिकांत :- एनी वे, सुनील ही छोटीसी पार्टी तुला आवडली, बरं वाटलं. तुझे मम्मी-डॅडी असते तर आणखी रंगत चढली असती. पण बिझनेसवाल्या माणसाचं काही खरं नसतं बाबा!
- कौशल्या :- पुन्हा इनव्हाईट करता येईल ना. ते काही परके थोडेच आहेत. अँब्रॉडची ट्रीप संपवून आले की परत बोलवू या त्यांना.
- सुनील :- खरं म्हणजे मलाही अशीच पार्टी हवी होती.
- शशिकांत :- मलाही. खूप गजबज, गर्दी नाही आवडत. खरं सांगू आज मी मुलीचा बाप म्हणून खूप आनंदी आहे, पण आपला आनंद कसा व्यक्त करावा, तेच कळत नाही.
- अमित :- मग राहू द्या हो पप्पा ! उगाच...
- शशिकांत :- माय डिअर सन, तुला नाही कळणार. मुलीचा बाप होणं, आणि मग तिच्या लग्नासाठी प्रयत्न करणं वगैरे. सुनील माझ्या मुलीला खुश ठेवायचं. बिझनेसची स्पर्धा दूर ठेवायची. एनी वे, आपण आज धंद्यातले प्रतिस्पर्धी आहोत. पण भविष्यात आपल्याला मिळूनही काम करता येईल.
- सुनील :- मला विश्वास आहे, पप्पांनाही आवडेल हे प्रपोजल.
- कौशल्या :- अशा प्रसंगीही पुन्हा बिझनेस काय घेऊन बसलात हो?
- पूर्वा :- पप्पा, मम्मा इज करेक्ट ! आता...
- शशिकांत :- ओके बाबा, सॉरी. पूर्वा, एनी वे, यू आर लकी गर्ल अँड! धिस इज लकी बाय फॉर यू.
- सुनील :- सर, आय एम ऑल सो लकी, बिकॉज ऑफ यू पीपल. थँक्स.
- कौशल्या :- आमचा आशीर्वाद तुमच्यासोबत आहे, बरं का जावई बापू!
- शशिकांत :- ओके, गो अहेड ! जावई बापू, सन इन लॉ !
- सुनील :- थँक्स !
- कौशल्या :- अमित...
- अमित :- ऑल द बेस्ट. जिजू, बस कधी कधी हिच्या मेंदूचं तापमान वाढतं, पण मनानं खूप चांगली आहे माझी सिस्टर. बेस्ट सिस इन द वर्ल्ड.
- पूर्वा :- पुरे झालं आता. नाही तर माझी प्रशंसा करता करता पुन्हा सुरू करशील तुझा चुगलखोरपणा.
- अमित :- रामासारखा पती मिळालाय, आमच्या सीताबाईंना.. ओऽऽ, सॉरी, सॉरी म्हणजे आमच्या पूर्वा मॅडमला.
- सुनील :- पूर्वा, मला राम नाही होता येणार; म्हणजे तसं व्हायचं पण नाही मला. पण तुला खूप-खूप आनंदी ठेवायचं, सुखी ठेवायचं आहे मला. अन् हो राम होऊन काय करायचं सालेसाहेब? रामायण थोडीच घडवायचं मला. पूर्वा, तुला खूप सुखी ठेवण्याचा मी निश्चित प्रयत्न करेन.
- पूर्वा :- ओके बाबा. आता आणखी इमोशनल नाही व्हायचं मला. हे बघ, माझे डोळे अश्रूंनी आताच डबडबलेय... अश्रूंचा बांध कोसळेलच जणू आता...

- सुनील :- पूर्वा हे बघ, काय आणलंय मी तुझ्यासाठी? आता तुझे अश्रूही कसे पळून जातील बघ, कुठल्या कुठे !
(तिला एका छोट्या बॉक्स मधून अंगठी काढून देतो.)
- पूर्वा :- व्वाव ! वंडरफुल, हाऊ स्वीट ऑफ यू ! प्लॅटीनमची रिंग ना?
- सुनील :- आवडली तुला?
- पूर्वा :- खूपSS ! आता विश्वास बसायला लागला, की माझी आज खरंच एंगेजमेंट झालीय म्हणून ! पहिल्यांदा प्लॅटीनम मिळालंय मला.
- कौशल्या :- अग बाई, तुझं नशीबच मोठं. सांभाळून ठेव नाही तर करशील वेंधळ्यासारखी. बसावं लागेल तुझं नशीब शोधत.
- पूर्वा :- मम्माSS ! आहे मी वेंधळी. पण ही अंगठी जीवापेक्षाही अधिक जपेन मी. एक क्षणही नजरेच्या आड नाही करणार मी हिला, बस्स..?
- कौशल्या :- सुनील, अगदी योग्य क्षण निवडलास बघ. अहो ऐकता का! काही बोलणार का? मौनच ठेवणार असाल तर पूर्वा आणि मी जाते आतमध्ये, तुम्ही तोपर्यंत....
- शशिकांत :- आता मी काय बोलू ? पण तरीही बोलतो. नाही म्हणजे बाप म्हणून बोलायलाच हवं ना. पूर्वा ऐकते आहेस ना?
- पूर्वा :- सॉरी पप्पा, मी ऐकते आहे. बोला ना !
- शशिकांत :- आज मी खरंच खुश आहे अगदी मनापासून. खरं म्हणजे अलीकडे आपल्या बिझनेसबद्दल फार उलटसुलट बोललं जातंय. असो पण मला वाटतं, या एंगेजमेंटसाठी हीच योग्य वेळ होती. सहा महिन्यांपूर्वी कारखान्यात झालेलं मजुराचं आंदोलन, त्यावर झालेली उलटसुलट चर्चा. तापलेलं वातावरण. पण अशा प्रश्नांना बिझनेसमॅननी घाबरायचं काही कारण नसतं. मालकांची उन्नतीही महत्त्वाची असतेच ना. ऑफ्टर ऑल इट्स गेम ऑफ प्रॉफीट !
- सुनील :- राईट सर. अगदी योग्य बोललात आपण.
- अमित :- पप्पा, जर मजूर-मालकाचं युद्ध सुरू झालं तर ? परिस्थिती आणखीनच चिघळली तर ?
- शशिकांत :- अरे बाबा, मी प्रॅक्टिकल आणि एक्सपिरियन्सड बिझनेसमॅन आहे. सध्या तरी तशा युद्धाचा काही चान्स नाही. सगळी प्यादी मी फिट करून ठेवलीय. केंद्राचं, राज्याचं सरकारही आपल्या पाठीशी आहे. शिवाय हे लफडे कसे निपटवायचे हे माहित आहे मला. धीस इज कार्पोरेट कल्चर माय सन !
- कौशल्या :- ठीक आहे. थांबवा आता ही भाषणबाजी, चर्चापुराण.
- शशिकांत :- ओके, मला मान्य आहे की, मी जरा अधिकच बोलतोय पण खरं तेच बोलतोय. तुम्हा सर्वांनी लक्षात ठेवलं पाहिजे. अखेर मी एक अनुभवी उद्योगपती आहे. मी हवेत बाण मारत नाही. यू डोन्ट नो माय ग्रेटनेस, कळलं?
- कौशल्या :- ओके बाबा. आम्ही तुमच्या ग्रेटनेसबद्दल काही शंका घेतली आहे का? पण वेळ-काळ ? तुमचं न अगदी... जाऊ द्या. सुनील पाहुणा आहे, याचा तर विचार करा. अमित जरा माझ्या सोबत येतोस का? पूर्वा तूही ये. (जातात)
- शशिकांत :- डोज जरा जास्तच झालेला दिसतो. एनी वे, सुनील सिगारेट चालेल ? इंपोर्टेड आहे.
- सुनील :- नो थॅक्स. खरं म्हणजे आवडत नाही मला त्याची टेस्ट.
- शशिकांत :- तुम्हाला काय कळेल त्याची टेस्ट? ती अनुभवावी लागते. मला तर जाम आवडते. विशेषतः ड्रिंक्स सोबत. बरं असो, सुनील यशस्वी उद्योगामुळे समाजातही आपलं वेगळं स्थान असतं आणि ते राजकीय पक्षानाही कळतं. म्हणूनच मला यावेळी खासदारकीचं तिकीट ऑफर होणार असल्याचं चित्र दिसतय. तशा हिंट्स मिळाल्याय मला.
- सुनील :- गुड. काँग्रेच्युलेशनस इन अॅडव्हान्स !
- शशिकांत :- बस, पोलिस-मीडिया यांच्या भानगडी नकोत. ते तर टपूनच बसले असतात ब्लॅकमेल करायला, पण आज या मीडियावाल्यांनाही मी विकत घेऊ शकतो. तसेच तेही स्वतःला विकायला तयारच असतात म्हणा. भिकारडे, चोर, साले SS, ओSSS, सॉरी... सॉरी...

- सुनील :- पण तुमची इमेज, तुमचं रेप्युटेशन तर एकदम सॉलीड आहे ना, मग कशाची भीती ?
- शशिकांत :- ते सगळं ठीक आहे पण राजकारण हे वेगळं क्षेत्र आहे. इथे काहीच खरं नसतं. उद्योगधंद्याचे अंदाज, अनुभव इथे कुचकामी ठरतात. असो पण सद्या याची चर्चा कुठेही करू नकोस. मी मुद्दाम फक्त तुलाच सांगितलं.
- सुनील :- का? मम्मीजींना पण नको? त्यांना तर खूप आनंद होईल बघा.
- शशिकांत :- पण स्पष्ट सांगू नकोस. केवळ हिंट दिली तरी चालेल. आता प्रत्येक क्षण न क्षण काळजीनं, सावधगिरीनं घालवावा लागेल. म्हणजे आतापासूनच राजकारणी नेत्यासारखं व्हावं लागेल, गॅड्यासारखं. लाईक राहयनोसिरस ! (दोघेही हसतात. तेवढ्यात अमित आतून येतो.)
- अमित :- क्या बात है ! पुन्हा एखादी नवी स्टोरी सुरू झाली की काय!
- शशिकांत :- नो माय डिअर नो. जावईबापूंना एक जोक सांगत होतो, गॅड्याचा. वाईन घेशील ?
- अमित :- व्हाय नॉट ! तसंही त्या दोघींनी फार बोअर केलंय मला. सारखे कपडे, दागिणे, कॉस्मॅटिक्स अन् काय....काय... स्त्रियांना त्याशिवाय दुसरं जगच नसतं जणू. नुसती कपड्यांवर तरी किती चर्चा करायची !
- शशिकांत :- बेटा, स्त्रियांसाठी वस्त्र ही फार महत्त्वाची गोष्ट असते. केवळ घालणं, सुंदर दिसणंच नाही. खरं म्हणजे ते त्यांच्या सेल्फ-रिस्पेक्टसचं प्रतीक पण असतं. इट्स सिंबल ऑफ देअर एक्झिस्टेंस !
- सुनील :- राईट सर. म्हणूनच मी ठरवलय, पूर्वाला हवं ते, हवं तसं... ड्रेस, बुटिक, डिझायनर, सारं काही तिच्या मर्जीनुसार करणार.
- अमित :- मला आठवलंय (थांबतो.)
- शशिकांत :- आता मधेच काय आठवलंय !
- अमित :- (गोंधळलेला) ऊ... हूं SS ! काही नाही.
- शशिकांत :- काहीच नाही ?
- सुनील :- मामला गडबड है. क्यों साले साहब ! काय झालं ?
- शशिकांत :- काय या पोर्याची तऱ्हा. एका क्षणात गोंधळतो ! काय हा तऱ्हेवाईकपणा. अमित, अरे असं टेंशन आल्यासारखं काय वागतोस ? आमच्या काळात तुझ्या वयाचे असताना काय मस्तीत जगलो आम्ही पण कामही भरपूर केलीत. आमची मस्ती होती पण आमच्या एनर्जीलाही एक दिशा होती.
- सुनील :- मानावंच लागेल. म्हणूनच तर हे यश, ही समृद्धी मिळवता आली ना !
- शशिकांत :- खरं म्हणजे आम्ही खूप प्रॅक्टिकल होतो तेव्हाही. भावनिक गुलामगिरीच्या पाशात अडकण्याच्या वयातही व्यवहार अधिक कळत होता. 'सोशल' होण्यालाही मर्यादा घातल्या. अरे आधी आपलं भलं करायचं. आपलं भलं झालं की मग दुनियेचं....सेल्फ अटेंशन फारच महत्त्वाचं असतं बाबा ! (दारावरची बेल वाजते.)
- अमित :- कुणी तरी आलंय.
- शशिकांत :- येऊ दे. बघेल ना मीरा, जॉनी, रामभरोसे. सुनील आता तू थोडी वाईन घ्यायलाच हवी असं मला वाटतं, का ? अरे विचारणा, का? तू वाईनची कंपनी मला दिली तर माझ्या भाषणबाजीपासून तुला सुटका मिळू शकेल म्हणून. (दोघेही हसतात.)
- अमित :- पप्पा, काय हे ? तुम्ही आधीच सर्वांना सुटी देऊन टाकलीय. (वैतागत दरवाजा उघडायला जातो.)
- शशिकांत :- एनी वे, आज मी खूप आनंदात आहे. रियली आय एम व्हेरी मच हॅपी टूडे, सो म्हणून मला वाटलं की माझा अनुभव, माझा प्रॅक्टिकल अॅप्रोच तुमच्याशी शेअर करावा.
- अमित :- पप्पा, कुणी इन्स्पेक्टर आला आहे.
- शशिकांत :- इन्स्पेक्टर ? या वेळी. नाव सांगितलं का ?
- अमित :- इन्स्पेक्टर विवेक मानव असं काहीसं नाव सांगितलं त्याने.
- शशिकांत :- नाव नवीन वाटतं. काम सांगितलं का त्याने ?
- अमित :- जरूरी... इंपॉर्टंट आणि अर्जेंट काम आहे, असं म्हणाला.
- शशिकांत :- ठीक आहे. घेऊन ये त्याला (अमित जातो)... आता ही काय भानगड आहे? असं काय घडलं असेल ! एनी वे...

- सुनील :- अमित भाई, तुम्ही तर काही...
- अमित :- म्हणजे ! काय, काय म्हणायचं तुम्हाला ? गंमत करताय माझी?
- सुनील :- यात काय गंमत करायची ! शेवटी पोलिसांचा मामला आहे ना !
- अमित :- मी तर पोलिसांना जाम घाबरतो बुवा.
(तो जाणार, तेवढ्यात इंस्पेक्टर मानवचा प्रवेश. दोघांची नजरानजर होते.)
- इंस्पेक्टर :- सॉरी टू डिस्टर्ब यू. अवेळी यावं लागलं. पण कामच तसं होतं. माझं नाव विवेक मानव.
- शशिकांत :- विवेक मानव! छान नाव आहे तुमचं. पण जरा विचित्रच नाही वाटत? चला काय घेणारं ? वार्डन, व्हिस्की, रम...
- इंस्पेक्टर :- नो. थॅक्स. आय एम ऑन ड्यूटी नाऊ.
- शशिकांत :- शहरात नवे वाटता ?
- इंस्पेक्टर :- होय, नुकताच ट्रान्सफर होऊन आलोय.
- शशिकांत :- वाटलंच. या शहरातला संपूर्ण पोलीस विभाग मला ओळखतो. यु नो अँज व्ही. व्ही. आय. पी.
- इंस्पेक्टर :- येस्स, कळलं मला तसं !
- शशिकांत :- देन ओके. व्हॉट कॅन आय डू फॉर यू ?
- इंस्पेक्टर :-बस, थोडी इन्फॉर्मेशन हवी होती. खरं म्हणजे एक आत्महत्येची केसं आहे. एका मुलीची. तिनं जहर प्राशन केलं होतं. सकाळीच तिला मेडीकलला अँडमिट केलं होतं. पण दुपारी तिनं अखेरचा श्वास घेतला. तिच्या आतड्या पूर्ण डॅमेज झाल्या होत्या.
- अमित :- बाप रे !
- इंस्पेक्टर :- खरं म्हणजे काही चान्सेसच नव्हते. डॉक्टरांनी खूप प्रयत्न केलेत पण...
- शशिकांत :- व्हेरी बॅड. पण त्या घटनेचा आणि तुम्ही येथे येण्याचा काय संबंध?
- इंस्पेक्टर :- तिच्या घराचा पंचनामा केला आम्ही. तेव्हा तिथं तिची डायरी आणि एक पत्र सापडलं आम्हाला, तिचं नाव... म्हणजे तिचं खरं नाव शिवानी देसाई.
- शशिकांत :- खरं नाव म्हणजे ?
- इंस्पेक्टर :- इन फॅक्ट, तपासात तिची पाच-सहा नाव आढळली. पण हे त्यातलं मूळ नाव म्हणजेच खरं नाव. शिवानी देसाई.
- शशिकांत :- शिवानी देसाई ?
- इंस्पेक्टर :- ओळखता तिला ?
- शशिकांत :- नाही. पण नाव ऐकल्यासारखं वाटतं. आता काही आठवत नाही. एनी वे. पण त्याच्याशी माझा काय संबंध?
- इंस्पेक्टर :- ती आपल्या फॅक्ट्रीत काम करायची.
- शशिकांत :- अच्छा ! ओके ! पण माझ्या फॅक्ट्रीत किती तरी मुली काम करतात. येतात-जातात. शिवाय मालक कुठे प्रत्येक कर्मचाऱ्याला ओळखत असतो. मे बी, असेलही तर...
- इंस्पेक्टर :- पण ही त्या चार चौघीसारखी नव्हती. शी इज डिफरंट, म्हणजे वेगळी होती. तपासात एक फोटो सापडलाय. बघा कदाचित त्यामुळे काही आठवू शकेल तुम्हाला. (फोटो दाखवतो. अमित, सुनील ते बघण्याचा प्रयत्न करतात. इंस्पेक्टर ते टाळतो. शशिकांतला ओळख पटते. इंस्पेक्टर फोटो परत घेतो.)
- सुनील :- म्हणजे काय ! हा फोटो आम्ही बघायचा नाही ?
- इंस्पेक्टर :- अर्थात नाही !
- अमित :- मी पण !
- इंस्पेक्टर :- होय.
- सुनील :- पण का !
- अमित :- मला कळत नाही. आमच्याच घरात येऊन आम्हालाच अँटिट्यूड दाखवताय.
- शशिकांत :- येस्स, तुमचा हा अँटिट्यूड मला योग्य वाटत नाही.

- इंस्पेक्टर :- ही माझी पद्धती आहे; आणि त्यावर माझा विश्वास आहे. म्हणजे हीच पद्धती मला आवडते. यू कॅन से धिस इज माय अॅटिट्यूड. सो, शाल वी प्रोसीड?
- शशिकांत :- ओके. गो अहेड. अमित तू आता हे पिणं थांबवायला हवं. पॅकप नाऊ.
- इंस्पेक्टर :- मला वाटतं, शिवानीची ओळख आता तुम्ही कन्फर्म केली आहे. ओके. गुड...
- शशिकांत :- होय. पण काही महिन्यांपूर्वीच तिला मॅनेजमेंटनं कामावरून कमी केलं होतं.
- अमित :- म्हणून तिनं आत्महत्या केली की काय. कधी घडलं हे?
- शशिकांत :- शटअप ! इतक एक्साइट व्हायचं कारण नाही, रिलॅक्स. सहा महिन्यांपूर्वी, पण तारीख महिना नाही आठवत आता.
- इंस्पेक्टर :- ओके, मी सांगतोना, ऑक्टोबर एंडमध्ये, खरं ना ?
- शशिकांत :- मे बी, राईट !
- सुनील :- अंकल, मला वाटतं मी आता यायला हवं !
- शशिकांत :- थांब सुनील, तुला इथून जायची गरज नाही. यांनाही काही आक्षेप असेल, असे मला वाटत नाही. बाय द वे. इंस्पेक्टर हे आहेत मिस्टर सुनील किल्लोस्कर. किल्लोस्कर ग्रुप ऑफ कंपनीजचे मॅनेजिंग डायरेक्टर आणि आमचे होणारे जावई. सन इन लॉ !
- इंस्पेक्टर :- सुनील किल्लोस्कर. ग्लॅंड टू मिट यू मिस्टर किल्लोस्कर. आय हॅव नो प्रॉब्लेम. तुम्ही इथे थांबू शकता !
- शशिकांत :- इंस्पेक्टर, खरं म्हणजे तिच्या आत्महत्येशी आमचा तसा काही एक संबंध नाही. कधी तरी आमच्या फॅक्ट्रीत ती काम करायची एवढंच.
- इंस्पेक्टर :- पण माझा प्राथमिक तपास काही वेगळच सांगतोय.
- शशिकांत :- म्हणजे ! तुम्हाला म्हणायचं काय ?
- इंस्पेक्टर :- तिला नोकरीवरून काढणं...त्यानंतर घडलेल्या अनेक घटना..आत्महत्येच्या निर्णयापर्यंत पोचविणारी मनस्थिती-परिस्थिती...
- शशिकांत :- पण त्यासाठी आम्हाला जबाबदार ठरवणं, हे योग्य नाही. नंतरच्या सहा-आठ महिन्यांच्या काळात आणखी काय-काय घडलं असेल, कुणास ठाऊक.
- अमित :- पप्पा.
- शशिकांत :- मी बोलतो आहे ना बेटा. डॉट वरी माय सन. आय एम इनफ कॅपेबल टू आन्सर हिम. डोन्ट वरी. इंस्पेक्टर मला आठवतं. बहुदा तिला पगारवाढ हवी होती, जे नियमानुसार वाढवणं शक्य नव्हतं. केवळ तिचा पगार वाढवणं म्हणजे इतरांवरही अन्याय करणारं ठरलं असतं. मुळात तिची मागणीच अनैतिकल होती. म्हणूनच मॅनेजमेंटने नकार दिला.
- इंस्पेक्टर :- मॅनेजमेंट म्हणजे तुम्हीच ना ?
- शशिकांत :- येस्स, ऑफ कोर्स ! अल्टिमेटली, फायनली, पण माझा स्टाफ ही त्यात महत्त्वाचा आहे.
- इंस्पेक्टर :- तुम्ही नकार का दिला ?
- शशिकांत :- का म्हणजे ? मला बिझनेस चालवायचा आहे. माझा व्यवसाय म्हणजे धर्मशाळा किंवा अन्नछत्र नाही, किंवा चॅरिटी सोसायटी तर नाहीच नाही. परिश्रमानं उभारलंय मी हे साम्राज्य. हाडं झिजवली...खरं म्हणजे या मुद्यांशी तुमचं काही देणं घेणं नाही, कळलं ? धिस इज नॉट योर बिझनेस!
- इंस्पेक्टर :- देणं आणि घेणं, दोन्हीही आहे, मिस्टर देशमुख !
- शशिकांत :- ही काय बोलायची पद्धत आहे इंस्पेक्टर ?
- इंस्पेक्टर :- आय एम सॉरी मिस्टर देशमुख. पण शेवटी ही माझी ड्यूटी आहे. ओ.एस.डी. ऑफिसर ऑन स्पेशल ड्यूटी.
- शशिकांत :- तुमची ड्यूटी आहे तशी माझी सुद्धा ड्यूटी आहे. लेबर कॉस्ट, प्रॉडक्शन कॉस्ट कमी ठेवणे. आमच्या अटी, आमचे नियम मान्य नसल्यास तिला इतरत्र जॉब करण्याचे स्वातंत्र्य होते. कुणी आम्हाला अन प्रोफेशनली बारगेन करू शकत नाही, अंडरस्टँड?
- इंस्पेक्टर :- पण नवा जॉब इझिली मिळेल, तर ना !

- अमित :- राइट इंस्पेक्टर, यू आर अॅबसॉल्युटली राइट. पप्पा ते अगदी खंर बोलताहेत. आय एम अॅग्री विथ हिम.
- शशिकांत :- हे बघ अमित, सध्या तुला या प्रकरणात इंटरफियर करण्याची गरज नाही. खंर म्हणजे तुला या केसबद्दल काहीही माहित नाही. शिवाय मी अद्याप कॅपेबल आहे हे सार्टआउट करायला, अंडरस्टँड, ओके ? इंस्पेक्टर अखेर तिनं तिच्या सहकाऱ्यांसह स्ट्राईक केला पण त्यात त्यांना यश आलं नाही. दे मेड कॉन्स्पिरेंसी, यू नो ?
- सुनील :- अशा स्ट्राईकला फारसे मिनिंग नसते. अशा मागण्या लॉजिकली थोड्या तरी स्ट्रॉंग असल्या पाहिजे ना ?
- शशिकांत :- राइट ! अखेर मीच माणुसकी दाखवली. जुन्या वेतनावरच. सर्वांना परत कामावर घेतले. या मुलीला भडकवणाऱ्या त्यांच्या चार पाच टग्या नेत्यांचाही हिशेब चुकता केला. बाकी कामावर परत आले, पण ही मुलगी, काय नाव म्हणालात ?
- इंस्पेक्टर :- शिवानी देसाई.
- शशिकांत :- हां, शिवानी... मिस शिवानी देसाई. अॅज आय रिमेंबर, ती परत आली नाही, मग मी काय करणार ? आली असती तर...
- सुनील :- डेफिनेटली ! तर अंकलने तिलाही परत कामावर घेतलं असतं.
- अमित :- पण बहुदा, प्रोफेशनलिज्म आडवा आला असावा, नाही पप्पा ? खंरच तुमच्या प्रोफेशनल एथिक्समध्ये तिला परत घेणं बसलं असतं? खंरच फार दुर्दैवी होती ती....
- शशिकांत :- प्रोफेशनल आहोत म्हणूनच हा बिझिनेस टिकून राहिला आहे बेटा! नव्हे ग्रोथ करीत राहिला. अशांना प्रोफेशनली ट्रीट केलं नाही तर डोक्यावर बसतात. उद्या याच लोकांनी शेअर्सही मागितले असते. उद्या बोर्ड ऑफ डायरेक्टर्समध्ये डायरेक्टर पदही.
- सुनील :- अॅबसॉल्युटली राइट अंकल. या पॉसिबिलिटीज जास्त असतात. तुमचं डिजीजन अगदी योग्य होतं.
- इंस्पेक्टर :- पण असं काहीही मागितलं नाही त्यांनी. जे मागितलं ते न्याय्य होतं. लोकशाही मार्गानं, हिसकावून घेण्याचा तर प्रयत्न केला नाही ना ? रॉबरी, डकैती, अपहरण, व्हायलेंस?
- शशिकांत :- ओ SS ! ब्रिलियंट! काय नाव म्हणाला तुमचं इंस्पेक्टर..?
- इंस्पेक्टर :- विवेक मानव.
- शशिकांत :- इनामदारांना ओळखता तुम्ही. पोलीस कमिश्नर इनामदार.
- इंस्पेक्टर :- एस, आफ कोर्स. पण ते मला ओळखत नाहीत.
- शशिकांत :- पण मला ते ओळखतात ना! खास मैत्री आहे आमची. ही इज माय फ्रेंड. आमच्या क्लबमध्ये टेनिस खेळतो आम्ही पार्टनर म्हणून.
- इंस्पेक्टर :- मी नाही खेळत टेनिस. टोलवा टोलवीचा खेळ. इनफॅक्ट मला नाही आवडत हा खेळ. माझ्या आवडीचे खेळ जरा वेगळे आहेत.
- शशिकांत :- तुमच्या आवडीबद्दल बोलत नाही मी इन्स्पेक्टर.
- अमित :- दुःख वाटायला हवं, खंत वाटायला हवी. इट्स व्हेरी बॅड.
- इंस्पेक्टर :- नाही आवडत मला. काय करणार ? शिवाय त्यानं काय बिघडतंय माझं ?
- अमित :- मला त्या मुलीबद्दल म्हणायचं होतं. बिच्चारी, पगार वाढवा अशी मागणी केली तर काय बिघडलं? तो काय गुन्हा ठरतो?
- शशिकांत :- अमित, माय डियर, खूप भावनिक व्हायची गरज नाही. खंर म्हणजे इतकी पिण्याचीही गरज नव्हती. आपल्या मर्यादा आपल्याला कळल्या पाहिजे. आता तरी जबाबदार व्हा आणि हो जे कळत नाही आपल्याला, त्याबद्दल बोलू नये आपण. आपण जाऊ शकता. इनफ इज इनफ. ओके !
- अमित :- ओके, थॅक्स... सॉरी, सॉरी.
- शशिकांत :- इंस्पेक्टर, आय थिंक धिस इज ओव्हर. मला जेवढं माहित होतं, तेवढं मी सांगितलंय. या सहा महिन्यात ती काय करीत होती ? कुठे होती ? मला काहीही माहित नाही.
- इंस्पेक्टर :- आय.सी. (पूर्वा येते.)

- पूर्वा :- ओ SS पप्पा, किती वेळ ? (इंस्पेक्टरला पाहून थबकते.) सॉरी... मम्मी कधीची बोलावतेय तुम्हाला...आणखी किती वेळ लागणार ? एनिथिंग इज व्हेरी सिरीयस ?
- शशिकांत :- नो बेटा ! जस्ट फार्मल व्हिझीट...बस दोन मिनिटांत आलोच आम्ही, सांग मम्मीला.
- इंस्पेक्टर :- नो ! बहुदा ते शक्य होणार नाही.
- शशिकांत :- म्हणजे ! धमकी देताय ?
- पूर्वा :- हे काय म्हणताहेत. पप्पा ?
- शशिकांत :- काही नाही. सहज. गम्मत करताहेत पूर्वा, तू आत जा बघू.
- इंस्पेक्टर :- एक मिनिट थांबा मिस पूर्वा.
- शशिकांत :- इंस्पेक्टर, डोन्ट ट्राय टू डू दॅट. माझ्या मुलीला या चिखलात नका ओढू.
- पूर्वा :- चिखल ? काय म्हणताय पप्पा. काय सुरू आहे हे ? काही कळेल मला ?
- इंस्पेक्टर :- मिस पूर्वा मी इंस्पेक्टर विवेक, विवेक मानव... चौकशीसाठी आलोय. तुमच्या फॅक्टरीत काम करणाऱ्या शिवानी देसाई या मुलीनं आज विष प्राशन करून आत्महत्या केली आहे.
- पूर्वा :- ओ माय गॉड ! पण का ? व्हाय ? व्हेरी बॅड ! पण ती आत्महत्याच कशावरून, अॅक्सीडेंट पण असू शकेल !
- इंस्पेक्टर :- नाही. आत्महत्याच केली तिनं. तसे पुरावेही सापडलेत आम्हाला. अगदी लाचार झाली होती. हतबल, असहाय...
- शशिकांत :- इंस्पेक्टर, आता फक्त एवढं सांगू नका की, आमच्यामुळं तिनं आत्महत्या केली.
- अमित :- पण खरी सुरुवात तर तेथूनच झालेली दिसते.
- पूर्वा :- असं तुम्ही काय केलं पप्पा ?
- शशिकांत :- नथिंग सिरिअस. इट्स रूटीन मॅटर ! तिला पगारवाढ हवी होती. त्यासाठी फॅक्टरीत तिनं आंदोलन केलं. बाया-माणसं जमा केली. नेतागिरी केली, जे आमच्या प्रोफेशनल एथिक्स आणि मॅनेजमेंट रूल्सच्या विरोधात होतं. स्ट्राइक केला त्यांनी म्हणून तिला आणि तिच्या सहकाऱ्यांना नोकरीवरून कमी करण्यात आलं, बस, एवढंच!
- सुनील :- ही फार साधी गोष्ट आहे. आम्हीही असंच करतो. कुठलाही बिझनेसमॅन असंच करेल. धिस वाज वन ऑफ द प्रोफेशनल डिसीजन.
- पूर्वा :- सुनील ?
- सुनील :- सॉरी पूर्वा. पण खरं ते बोलतो. आमच्यासाठी ही क्षुल्लक बाब आहे.
- पूर्वा :- खरं म्हणजे त्या मुलीबद्दल मला वाईट वाटतं. असं आणि इतकं वाईट घडायला नको होतं. एनी वे, सर असं वय तरी काय असेल तिचं ?
- इंस्पेक्टर :- फक्त चोवीस वर्षे.
- पूर्वा :- ओ माय गॉड ! दिसायला कशी होती ?
- इंस्पेक्टर :- सुंदर, स्मार्ट, अॅट्रॅक्टिव्ह, गॉर्जियस...
- शशिकांत :- स्टॉप धिस नॉन्सेस, क्लोज धिस चॅप्टर राईट नाऊ.
- सुनील :- इंस्पेक्टर, अंकल योग्य बोलत आहेत. आटपा आता ही चौकशी. तिनं फॅक्टरी सोडली, तेथेच हे प्रकरण आमच्याकडून संपलं असं समजा.
- शशिकांत :- किती वेळ तेच तर बोलतोय मी.
- सुनील :- यापेक्षा आम्हाला काहीही माहित नाही. यापेक्षा अधिक मदत आम्ही नाही करू शकत आता. ओके ? थॅक्स !
- इंस्पेक्टर :- तुम्हाला काही माहित नाही, असं ठाम, विश्वासपूर्वक सांगू शकाल तुम्ही ?
- शशिकांत :- म्हणजे, म्हणायचं काय तुम्हाला ? या आम्हा चौघांपैकी कुणाला तरी त्यातलं अधिक माहित आहे ?
- इंस्पेक्टर :- यस ! डेफिनेटली, समबडी, एस्स समबडी नोज वेरी वेल.
- शशिकांत :- म्हणजे तुम्ही केवळ माझीच चौकशी करायला आला नाहीत.
- इंस्पेक्टर :- नाही.

- शशिकांत :- तुमच्या कॉन्फिडन्सवर तुम्ही ठाम आहात ?
- इंस्पेक्टर :- होय.
- शशिकांत :- मला नाही वाटत तसं. तुम्ही केवळ सायकॉलॉजिकल प्रेशर क्रिएट करताय. तुमच्या कॉन्फिडेन्समध्ये मला काहीही दम वाटत नाही. इट्स रबीश.
- पूर्वा :- इंस्पेक्टर, तुम्ही जणू काही आरोप करताहेत आमचेवर. तिच्या आत्महत्येसाठी आम्हीच जबाबदार आहोत, अशा अविर्भावात बोलताय तुम्ही.
- शशिकांत :- इंस्पेक्टर चला! मला तुमच्याशी काही वेगळं बोलायचं आहे. चला. कम ऑन इंस्पेक्टर.
- पूर्वा :- का पप्पा ? आमच्यासमोर का नको? शिवाय आता त्यांचा इशारा आमचेकडेही आहेत.
- शशिकांत :- त्याबद्दल बोलतोय ना मी त्यांचेशी. उगाच तुम्हाला कशाला खेचतोय तो यात ?
- सुनील :- पण अंकल माझा त्यात काय संबंध. मी तर बाहेरचा. शिवाय मी, त्या मुलीला ओळखतसुद्धा नाही.
- अमित :- मला केवळ सहानुभूती वाटली. माणूसकी म्हणून बोललोय मी शिवाय थोडा हँग ओव्हर होताच की...
- शशिकांत :- इंस्पेक्टर, नोकरी सोडल्यावर अँक्चुली ती मुलगी करीत काय होती ?
- इंस्पेक्टर :- नोकरी सुटल्यानंतर ती दोन महिने बेकारच होती. आई-वडील तर कधीचेच तिला सोडून गेलेले. तुमच्या कंपनीकडून जेवढा पैसा मिळाला, त्यातच तिची गुजराण कशी बशी होत होती. नंतर मात्र उपास, अगातिकता अस्वस्थता....आणि मोठी सैरभैरता.
- पूर्वा :- वाईटच! बिचारी !
- इंस्पेक्टर :- या देशात अनेकांसोबत घडतं असं. पण त्यातही ती मुलगी असेल तर फारच वाईट. कामात प्रतिष्ठा असते. अस्तिवाची किमान जाणीव असते. पण मिस्टर देशमुखांसारखे मालक ते ही हिंसकावून घेतात, मग काय होणार ?
- पूर्वा :- अशा मुली केवळ मजूर कामगार नसतात. त्या माणूसही असतात ना ? याची जाणिव आहे आम्हाला पण...
- इंस्पेक्टर :- झोपडपट्टीत जगणं, लढणं, मरणं तुमच्या सारख्यांना जमेल, नाही ना ?
- पूर्वा :- ओह SS गॉड! पण पुढं काय झालं ?
- इंस्पेक्टर :- अगदी शेवटी शेवटी तिला राजसन्समध्ये सेल्सगर्लची नोकरी मिळाली.
- पूर्वा :- अरे ! मी तर तेथे नेहमीच जाते. आजही खरेदीला मी तेथेच गेले होते.
- इंस्पेक्टर :- नोकरी मिळाली पण सेल्सगर्लची. त्या तात्पुरत्या जॉबचा आनंद तिला खुप दिलासा देणारा ठरला होता. पण अखेर व्हायचे तेच झाले. दोन महिन्यातच तो जॉबही गेला.
- शशिकांत :- बॅड लक. दुसरं काय ?
- पूर्वा :- एनी वे. दिसायला कशी होती मुलगी ?
- इंस्पेक्टर :- (फोटो दाखवत) तुम्हीच बघाना !
- पूर्वा :- (फोटो बघते. किंचाळते, शहारते. बाहेर निघून जाते.)
- शशिकांत :- पूर्वा, पूर्वाSS.. काय झालं तिला ?
- अमित :- फोटो बघून ...बहुदा तिनं ओळखलं असावं.
- इंस्पेक्टर :- होय. त्यांनी हा फोटो बघणं जास्त गरजेच होतं.
- शशिकांत :- माझ्या मुलीला कशाला त्रास देताय इंस्पेक्टर ?
- इंस्पेक्टर :- मी कशाला त्रास देऊ ? त्यांनी फोटो बघितला अन् त्या अस्वस्थ झाल्यात.
- शशिकांत :- पण का ?
- इंस्पेक्टर :- मला कसं कळेल ? पण खरं तर आता त्याचा सुद्धा शोध घ्यावा लागेल.
- शशिकांत :- असू द्या, झालं तेवढं पुरे आहे. मी विचारतो तिला.
- सुनील :- पप्पा, मीच विचारतो तिला. तिला बरं वाटेल.
- शशिकांत :- नो, थँक्स ! बघतो मी. कौशल्यालाही सांगायला हवं. हे सारं. (आतल्या दरवाज्यापर्यंत जातात. थबकतात वळतात. इंस्पेक्टरकडे येत.) इंस्पेक्टर एक छोटी पार्टी आम्ही सेलिब्रेट करत होतो. माझ्या मुलीच्या

एंजेजमेंटची पार्टी. आमचा आनंद, आमची खुशी आम्ही शेअर करित होतो, पण सारा बड्याबोळ केलात तुम्ही क्षणार्धात.

- इंस्पेक्टर :- शिवाणी देसाईच्या प्रेताजवळ उभा असताना, हाच विचार माझ्या मनात येत होता. क्षणार्धात काय घडून गेलं...तिच्या आयुष्याचाही बड्याबोळ झाला. (शशिकांत देशमुख रागाने, फणफणतात निघून जातात.)
- सुनील :- इंस्पेक्टर, हा फोटो मला दाखवू शकाल ?
- इंस्पेक्टर :- वेळ आली की दाखवेलंच. काळजी करू नका !
- सुनील :- पण का ?
- इंस्पेक्टर :- माझी तपासाची पद्धत तुम्हाला कळलेली दिसत नाही. एका वेळी एकच इन्क्वायरी. अर्थात तुम्हाला या संदर्भात काही अधिकच सागायचं असल्यास ती संधी तुम्हाला निश्चितच दिली जाईल. डोंट वरी.
- सुनील :- जशी आपली मर्जी. ओके. पण मला नाही वाटत. मला या प्रकरणातलं आणखी काही वेगळं माहित असू शकेल !
- अमित :- ओ SS, स्टॉप धिस नॉन्सेस ! कंटाळल्योय मी, आता हे सारं नाही सहन होत.
- इंस्पेक्टर :- मी तुमच्या भावनांशी, मनस्थितीशी सहमत आहे, पण काय करणार ? ड्यूटी इज ड्यूटी. अँड ड्यूटी इज फर्स्ट!
- अमित :- पार्टीचा आनंद खूप झालाय. माझं डोकं दुखतंय..जोरात. अपसेट झालोय. जातोय मी....ओSS माय गॉड....
- इंस्पेक्टर :- पण माझ्याकडून तुला सद्या परवानगी मिळू शकणार नाही, सॉरी.
- अमित :- पण का, व्हाय नॉट ?
- इंस्पेक्टर :- तुझाच त्रास वाचवतोय. आत गेलास की मला पुन्हा, पुन्हा बोलवावं लागेल. सो जस्ट कोऑपरेट मी.
- सुनील :- इंस्पेक्टर याला छळ म्हणतात. तो काही संशयित नाही अन् आरोपीही.
- इंस्पेक्टर :- तेच तर म्हणतोय मी. कोऑपरेट केलं नाही तर संशयितच नव्हे तर आरोपी बनायलासुद्धा कितीसा वेळ लागेल.
- सुनील :- आम्ही गाव गुंड नाहीत. प्रतिष्ठित लोकं आहोत. ही पद्धत फारच असभ्य, अनकल्चर्ड आहे.
- इंस्पेक्टर :- गुन्हापूर्वी प्रत्येकच व्यक्ती प्रतिष्ठित असतो आणि इज्जतदारही असतो. पण एकदा आमच्या ताब्यात आला की त्यांचे मुखवटे फार काळ टिकत नाही. दुसरं म्हणजे वेळ लागतो थोडा, पण ठिक आहे, चालायचंच. (पूर्वा आतून येते सोप्यावर बसते. स्वतःला सावरते.) तर मिस पूर्वा करायचं सुरू ! शाल वी कंटीन्यू?
- पूर्वा :- होय. आय एम रेडी नाऊ !
- इंस्पेक्टर :- तुम्हाला काही विचारायचं आहे. बहुदा काही प्रश्न तुमच्याही मनात निर्माण झाले असावेत.
- पूर्वा :- होय. सर तुम्हाला आधीपासूनच माहिती होतं का की, मी तिची कस्टमर होते?
- इंस्पेक्टर :- शिवानीनच तसं लिहून ठेवलं होतं, त्यावरून तर....
- पूर्वा :- मी पप्पांना सांगितलंय सारं काही. पण त्यांना यात कधी विशेष वाटलं नाही. मी तेव्हाही अस्वस्थ होते....अन् आताही. आमच्या फॅक्ट्रीतील नोकरी सुटल्यामुळे तिच्या आयुष्यावर विपरित परिणाम झाला असावा.
- इंस्पेक्टर :- होय. निश्चित परिणाम झाला. ही तिची परमनेंट नोकरी होती आणि तीही अन्यायपूर्वक पद्धतीने हिसकावून घेण्यात आली. तरीही तिनं पराजयाचा स्वीकार केला नाही. नव्या आयुष्यासाठी ती पुन्हा उभी राहिली, पण पुन्हा...
- पूर्वा :- मी खरंच त्यासाठी जबाबदार आहे ?
- इंस्पेक्टर :- पूर्णपणे नाही. पण पूर्ण निर्दोषही म्हणता येणार नाही तुम्हाला. कारण त्या घटनेनंतर
- अमित :- काय बोलताय तुम्ही, काही कळेनासं झालंय. अखेर पूर्वांनं असं केलं तरी काय ?
- पूर्वा :- मी त्या मुलीची तक्रार केली होती. दुकानात तिनं व्यवस्थित सर्व्हीस मला दिली नव्हती. खरं म्हणजे कामात तिचं लक्षच नव्हतं.
- इंस्पेक्टर :- केवळ एवढंच कारण... ???

- पूर्वा :- मी फार रागात होते तेव्हा....माझा कंट्रोल राहिला नाही माझेवर.
- इंस्पेक्टर :- तिला नोकरीवरून काढून टाकण्याची अट ठेवण्यापर्यंत. तुमचं चुकलं किंवा तुमचा राग तुम्ही तिच्यावर काढला असं नाही वाटत तुम्हाला? तुम्ही शॉपओनरला पण धमक्या दिल्यात.
- पूर्वा :- मीच चुकले. मला वाईट वाटतं. सुनील, अरे असा काय बघतोस ? मी खरं बोलते आहे. मला पश्चात्ताप होतोय.
- सुनील :- मला आश्चर्य वाटतं. मला कळत नाही की...
- इंस्पेक्टर :- सोडा. आता आणखी काही कळायचं राहिलंय का? साध्या शब्दात म्हणजे वड्याचं तेल वांग्यावर निघालं. घटना सविस्तर सांगू शकाल ?
- पूर्वा :- मी निवडलेला ड्रेस खूपच छान होता. पण मम्मीला नाही आवडला. मला वाटलं, ती सेल्सगर्ल उत्साहानं माझ्या निवडीचं स्वागत करेल. मी अपेक्षेनं तिच्याकडे बघत होते. पण ती मूर्ख कुठे तरी हरवलेली, डोळे शून्यात. मी तिला विचारलही पण जणू तोंड तिनं शिवून घेतलं होतं. मला राग आला अन् मी तिची तक्रार केली, तिनं अपमान केल्याची. सोबत अटही टाकली तिला कामावरून कमी करण्याची (रडत) दुकान मालकानं तिला तात्काळ हाकलून लावलं. शेवटी आमची प्रतिष्ठा, मान त्यांचेसाठी मोलाचा होता ना! पण खरंच दिसायला खूप-खूप सुंदर होती ती.
- इंस्पेक्टर :- तिच्या सौंदर्याबद्दलही तुमच्या मनात आकस निर्माण झाला होता ना? फॉर अ व्हाईल, असं नाही वाटत तुम्हाला?
- पूर्वा :- मे बी. बहुदा. तिनं त्यात मला इगोर केलं होतच... धिस वाज माय इन्फॅरियारिटी कॉम्प्लेक्स मे बी.
- इंस्पेक्टर :- केवळ तुमच्या कॉम्प्लेक्सची शिक्षा तुम्ही तिला दिली. त्यासाठी प्रतिष्ठा सुद्धा पणाला लावली.
- पूर्वा :- ओ S माय गॉड, पण ! त्यानंतरही मला तिच्यासाठी काही तरी करता आलं असतं. सॉरी फॉर दॅट सर! एक्स्ट्रीमली...
- इंस्पेक्टर :- पण आता त्याचा काय उपयोग मॅडम !
- अमित :- बाप रे ! काय दुर्दैव असेल तिचं, 'आसमान से गिरी,और खजूर में लटकी'. हाऊ टेरीबल !
- पूर्वा :- अमित, प्लीज शट युवर माउथ. आय एम डिप्रेस्ड. या पुढं नाही घडणार असं. असं कसं घडलं देव जाणे.
- इंस्पेक्टर :- माझ्या मनातही हेच प्रश्न उभे राहिले. तिचं दुर्दैव. दुसरं काय ? स्ट्राईक केला म्हणून तुमच्या पप्पांनी तिला कामावरून कमी केलं. पेपरबाजी, मोर्चा, निर्दशनात तिचं नाव गाजलं. नवी नोकरी मिळायला त्रास जाईल, या भीतीने चक्क तिनं तिचं नावच बदलवून घेतलं होतं.
- सुनील :- काय ?
- इंस्पेक्टर :- श्रेया तिचं नवं नाव !
- सुनील :- डोकं भणभणायला लागलं. काय कॉम्प्लिकेटेड भानगड दिसते. ओS गॉड! एक पेग आणखी घेतोय मी. पूर्वा आता आक्षेप घेऊ नकोस प्लीज.
- इंस्पेक्टर :- मिस्टर देशमुख कुठाय?
- पूर्वा :- अमित, यांना घेऊन जा स्टडीमध्ये, सुनील....
- सुनील :- बोल....
- पूर्वा :- तू ओळखत होतास शिवानीला ? (शांतता)
- सुनील :- नाही तर....
- पूर्वा :- ओके. मग किमान श्रेयाला तरी तू निश्चितच ओळखत होतास, खरे ना?
- सुनील :- अगं, तिचा माझा काय संबंध ?
- पूर्वा :- मला चेहऱ्यावरचे भाव वाचता येतात मिस्टर. तिचं नाव घेताच तुला वाइन तीव्रतेने घ्यावीशी वाटली. मी न्याहाळत होते तुला. अचानक संशय बळावला माझा. खरं म्हणजे तेथेच तू पकडला गेलास. विशेषतः 'श्रेया' नाव घेताच. खरंच ना ?
- सुनील :- ओके बाबा, ठीक आहे. ओळखत होतो. पण ते फार महत्त्वाचं नाही. संपल हे सारं...जस्ट लिव्ह इट.

- पूर्वा :- नो. नॉट अँट ऑल. क्षणार्धात नाही संपवता यायचं. फार गुंतागुतीच होतंय हे प्रकरण.
- सुनील :- माझं ऐकशील थोडं (शांतता) पूर्वा....
- पूर्वा :- खोटं का बोलतो आहेस? तू तिला केवळ ओळखत नव्हतास तर अगदी जवळून ओळखत होतास. अदरवाइज तुला इतकं गिल्टी, डिप्रेस्ड वाटण्याचं कारण काय ? (शांतता) पहिली भेट कधी झाली? कशी झाली? केव्हा झाली. गेल्या उन्हाळ्यात फार बिझी होतास ना तेव्हा ! मलासुद्धा टाळायचास खरं ना ? बोल.. (शांतता) बोल SSS !
- सुनील :- सॉरी पूर्वा, पण हे सारं सहा महिन्यापूर्वीचं. नंतर मी तिला भेटलो काय ? पण चेहरासुद्धा बघितला नाही मी. तिच्या आत्महत्येशी माझा काही एक संबंध नाही. अगदी दूरून सुद्धा.
- पूर्वा :- अर्धा एक तासापूर्वी असाच विचार मी ही करत होते.
- सुनील :- हे बघ, कॉम्लिकेशन्स वाढवू नकोस. इन्स्पेक्टरला काही सांगू नकोस. इन्फॅक्ट त्याच्याशी तू बोलूच नये.
- पूर्वा :- ऑफ कोर्स ! अर्थात ! येस्स! पण मूर्ख आहेस तू ! त्याला सारं काही माहित आहे. जे आमचं आम्हालासुद्धा माहित नाही. बघ तू आता....
- इन्स्पेक्टर :- मग, पुढे काय ?
- पूर्वा :- बघितलं माझा अंदाज खरा होता.
- इन्स्पेक्टर :- अंदाज ! कशाचा ?
- सुनील :- तुम्ही आम्हाला त्रास देणार याचा. प्लीज थांबवा आता ही चौकशी. तिला त्रास होतोय त्याचा आणि मलाही. काय झेंगट आहे ही. आमच्या एंजमॅटच्या सेलीब्रेशनचा फार फालुदा करून टाकला तुम्ही.
- पूर्वा :- यांना भीती वाटते, मला वेड लागायची.
- इन्स्पेक्टर :- तुम्हालाही तसंच वाटतं !
- पूर्वा :- कदाचित !
- इन्स्पेक्टर :- ओके डन ! माझी चौकशी मी थांबवतो. ठिकं आहे? तुम्ही जाऊ शकता.
- पूर्वा :- पण तुमचे बरेच प्रश्न शिल्लक दिसताहेत ना!
- इन्स्पेक्टर :- नाही !
- पूर्वा :- तरीही मी थांबेन !
- सुनील :- पण का ! त्यांनी मोकळं केलंय ना तुला. तू आणखी त्रास का करवून घेते आहेस ?
- इन्स्पेक्टर :- किती काळजी वाटते ना तुम्हाला? पण त्याच शिवानीच्या नशीबात नव्हती अशी काळजी घेणं. म्हणजे तुमच्यासारखा काळजी घेणारा माणूससुद्धा तिला मिळाला नाही. दुर्दैवी बिचारी.
- सुनील :- आता मी काय बोलू ! मलाच कळत नाही.
- पूर्वा :- सुनील, नकोच बोलू सांभाळ. बी अलर्ट. तुझ्यावरच उलटेल नाही तर सारं.
- सुनील :- तेच म्हणतोय मी, झालं तेवढं पुरे ना ! तुलाच त्रास होईल. जा. तू कशाला घुटमळतेय इथं? माझं बघेन ना मी. माझ्यावर विश्वास ठेव.
- पूर्वा :- विश्वास नाही ठेवत नाही, असं मी म्हणाले काय? राहिला प्रश्न त्रासाचा तर त्याची सवय लावून घ्यायला हवी आता. हा इन्स्पेक्टर...
- सुनील :- ओके. जशी तुझी मर्जी.
- पूर्वा :- ओके ! काय ओके ?
- सुनील :- तुला तर मुक्त केलंय ना. त्याचा आनंद होतोय तुला. नॅचरल आहे. पण वाटतं दुसरा कुणी तरी फसावा असंच वाटलंय ना तुला !
- पूर्वा :- आरोप करतोस माझ्यावर? माझ्याबद्दल असा विचार करतोस? एवढाच विश्वास आहे माझ्यावर. अरे प्रेम करतोस ना माझ्यावर ? (शांतता) तुला काय म्हणायचं ते कळलं मला ! आय कान्ट बिलिव्ह! बरं झालं आधीच कळलं मला.
- सुनील :- असं नव्हतं म्हणायचं मला. म्हणजे असं माझ्या मनात देखिल...

- पूर्वा :- खरंच प्रेम असतं ना माझ्यावर तर बोलण्यात काय, मनात देखिल आला नसता असा विचार. मला तू स्वार्थी, नीच, हलकट ठरवू पाहतोय.
- सुनील :- सॉरी ! हे सारे शब्द तू वापरते आहेस. मी नाही. मुर्ख आहेस का ?
- पूर्वा :- मग असं का म्हणालास, की मी कुणाला तरी फसवू इच्छिते. किती मोठ्या आरोप माझ्यावर. माझ्यावर हा अन्याय आहे.
- सुनील :- बस्स बाबा. स्टॉप इट. सॉरी, एक्सट्रीमली सॉरी. आता काय करू मी?
- पूर्वा :- मी हर्ट झाले. कारण मी प्रामाणिक आहे. माझ्यावर तुझा विश्वास नाही. त्याचे दुःख तर त्याहूनही मोठे आहे. संपूर्ण आयुष्याचा प्रश्न आहे. बाहुला-बाहुलीचा खेळ वाटतो तुला. अरे प्रेमावर, विश्वासावर, सन्मानावर उभं राहतं पती-पत्नीच नातं. हा काही बिझनेस नाही. समायोजन करून बॅलेंसशीट मांडायला.
- इंस्पेक्टर :- पूर्वा मॅडम, थांबा. (सुनीलला) डॉट टेक अदरवाईज मिस्टर सुनील. इतक्या सुंदर पण दुर्दैवी, इतक्या चंचल पण बोल्ड, इतक्या डॅशिंग पण पराभूत मुलीबद्दलची माहिती कळावी कदाचित एवढाच मिस पूर्वाचा उद्देश असावा, असं मला वाटतं आणि ते स्वाभाविक सुद्धा आहे.
- पूर्वा :- तिचे डोळे अजूनही आठवतात मला. अन् तिला विसरताही येत नाही बघा.
- इंस्पेक्टर :- मिस पूर्वाला असचं वाटतं की नैतिकदृष्ट्या शिवानीच्या आत्महत्येसाठी त्याही जबाबदार आहेत.
- पूर्वा :- राईट. अॅबसोल्युटली राईट. माझं मन मलाच खाते आहे. खूप गिल्टी वाटतंय त्याबद्दल आणि हेल्लेसही पण केवळ मी आणि मी ! केवळ माझ्यामुळे तिनं आत्महत्या केली यावर विश्वास ठेवायला माझं मन तयार होतं नाही.
- इंस्पेक्टर :- बघा तुम्हा दोघांना काय शेअर करता येतं. तेच चांगलं होईल दोघांसाठीही. काही जबाबदारी, गिल्ट, दोष तर निश्चितच शेअर करता येईल, नाही ?
- पूर्वा :- हो. यस्स यू आर राईट, ओके. पण एक सांगू. मला तुमचं वागणं जर विचित्रच वाटतंय. आय मिन, आय एम नॉट अॅबल टू अंडरस्टॅन्ड यू!
- इंस्पेक्टर :- नॉट नेसेसरी, नो युज. थॅक्यू. खरं म्हणजे... (कौशल्या येते.)
- कौशल्या :- नमस्कार ! बसा ना!
- इंस्पेक्टर :- थॅक्यू !
- कौशल्या :- मी मिसेश देशमुख. मिस्टर देशमुखांनी सांगितलंय तुमच्या बद्दल. तुम्हाला मदत करायला आम्हाला निश्चितच आवडेल. पण मला नाही वाटत या प्रकरणात आम्ही तुम्हाला फार मदत करू शकू!
- पूर्वा :- मम्मा; नो प्लीज.
- कौशल्या :- मला माहितेय, हा सर्व मूर्खपणा आहे.
- पूर्वा :- काय ?
- कौशल्या :- पूर्वा, हा मूर्खपणा नाही तर काय?
- पूर्वा :- काय? कशाबद्दल बोलते आहेस तू ? काहीही बोलू नकोस, त्याची गरजच काय ?
- कौशल्या :- बाळा, कशाबद्दल बोलते आहेस तू !
- पूर्वा :- अद्याप त्यांनी तुला एकही प्रश्न विचारलेला नाही. तुला सावध व्हायला हवं आणि मूर्खपणाचं काय घेऊन बसलीस!
- कौशल्या :- फार टार्चर केलेलं दिसत माझ्या बाळाला. अहो, तिची मनस्थिती बिघडलेली दिसते. धिस इज नॉट द वे इंस्पेक्टर. एज यू...
- इंस्पेक्टर :- मॅडम, आम्हाला सत्य शोधण्यासाठी सर्वच मार्ग वापरावे लागतात. सॉरी फॉर दॅट, बट देअरीज नो अनादर वे.
- कौशल्या :- थकली आहेस तू. जा पड जरा आत जाऊन. तुला विश्रांतीची गरज आहे. अन् बेटा काळजी करू नकोस. आम्ही आहोत ना !
- पूर्वा :- नाही मम्मा, मला कळायलाच हवं अखेर शिवानीनं आत्महत्या का केली ? मला चैन नाही पडणार त्याशिवाय.

- कौशल्या :- हा मूर्खपणा केलाय तिनं. तिची आत्महत्या म्हणजे मूर्खपणा नाही तर काय! तिच्या मूर्खपणाचा तू का त्रास करून घेतेय?
- पूर्वा :- असं नाही मम्मा, धिस इज नॉट इनफ करेक्ट.
- कौशल्या :- ते मी तुला विचालेलं नाही. काय करेक्ट, काय राँग. हे तुझ्यापेक्षा जास्त कळतं आम्हाला. तिच्यासारख्या मुली यापेक्षा दुसरं काय करू शकतात.
- पूर्वा :- मम्मा, प्लिज असं बोलू नकोस. प्लिज ट्राय टू अंडरस्टॅन्ड. किमान आपल्या स्वार्थासाठी; तिच्याबद्दल काहीही बोलू नकोस.
- कौशल्या :- का बोलू नको ? तिचं दुदैव, आमच्या नशीबाला का दोष?
- पूर्वा :- मम्मा, तू शिवानी अन् आपल्यात काचेची एक भिंत उभी करतेय. इंस्पेक्टरला हीच संधी हवीय. ती भिंत फोडल्या -नंतर जे घडेल ते वाईटच घडेल. प्लीज कंट्रोल.
- कौशल्या :- मला तर बाई काहीही कळत नाही. काय बोलते आहेस तू. इंस्पेक्टर तुम्हाला तरी कळलं काय ?
- इंस्पेक्टर :- होय मॅडम, त्या अगदी योग्य बोलताहेत. शी इज करेक्ट!
- कौशल्या :- काय म्हणालात ! म्हणजे ?
- इंस्पेक्टर :- मी म्हणालो-त्यांना काय म्हणायचं आहे ते कळलयं मला. ते जे काही बोलण्याचा प्रयत्न करीत होत्या. ते अगदी योग्य आहे.
- कौशल्या :- पण असं काय बोलली ती ! शिवाय ते किती महत्वाचं आहे, हा प्रश्न आहेच ना ! पूर्वा, काय होतंय तुला ! (पूर्वा हसतेय) पूर्वा काय हे ! कशाला हसते आहेस?
- पूर्वा :- किती महत्वाचं... या शब्दावर हसू आलयं मला.
- कौशल्या :- म्हणजे !
- पूर्वा :- मम्मा ! आता खूप उशीर होण्यापूर्वी तू गप्प बस. तेच योग्य होईल. वाईट वाटून घेऊ नकोस, पण
- कौशल्या :- माझं सोड. पण इंस्पेक्टर साहेबांना वाईट वाटणं सहज शक्य आहे. आम्ही त्यांना मदत करत नाही म्हणून.
- इंस्पेक्टर :- या चर्चेला आता काही एक अर्थ नाही. शिवाय पोलिसांना वाईट न वाटण्याची, खरं म्हणजे आम्हाला तो अधिकारच नाही, त्याची आम्हाला सवय असते.
- सुनील :- हे मात्र शंभर टक्के सत्य आहे.
- पूर्वा :- बहुदा इंस्पेक्टर खरं बोलताहेत.
- कौशल्या :- मला त्यांचेशी बोलू द्याल प्लीज. हे बघा इंस्पेक्टर, मघापासून खूप ऐकून घेतलं आम्ही. अगदी सर्वांनीच तुम्हाला करता येईल तेवढं सहकार्य दिलं आहे. पण मला वाटतं, तुम्ही आता आमच्या कुटुंबियांचा मानसिक छळ करीत आहात. आम्हालाही त्याचं उत्तर देता येऊ शकेल. देशमुख साहेबांची पोच, प्रतिष्ठा आणि त्यांचे रिलेशन तुम्हाला ठाऊक असेलच.
- सुनील :- मम्मीजी ते त्यांना ठाऊक आहे. परत-परत कशाला तेच तेच.
- पूर्वा :- मम्मा, प्लिज थांबव हे. प्लीज स्टॉप ईट. (आतून अमित दारूच्या नशेत ओरडतो.)
- इंस्पेक्टर :- एनी वेज, तुमचा मुलगा इतकी वाईन पिलाय. असं घडलं तरी काय ?
- कौशल्या :- पूर्वा-सुनीलच्या ऐगेजमेंटचं सेलीब्रेशन करीत होतो.
- इंस्पेक्टर :- मग ! इतकी नको होती न त्यानं प्यायला? का नेहमीच...
- कौशल्या :- नाही...पण तरूण आहे तो. आजकाल तरूणांना काही कळत नाही. तसा इमोशनल आहे. पण साधा भोळा आहे तो.
- पूर्वा :- मम्मा. खरंच ! भडक आहे तो भडक. ओव्हर स्मार्ट. जोशात होश हरवून बसणारा. डॅम इट!
- कौशल्या :- पूर्वा, स्टॉप धिस नॉन्सेन्स. इनफ....
- पूर्वा :- अगं त्याच्याबद्दल वाईट बोलत नाही मी. पण त्याच्याबद्दल काळजी वाटते मला. अखेर भाऊ आहे तो माझा. त्याला माझे सल्ले, मी केलेली काळजी आवडत नाही. पण मम्मा गेल्या वर्षभरापासून वाढलयं त्याचं पिणं.

- कौशल्या :- इतकं तर कॉमन आहे ग. आता सुनीलला विचार ना! तरूण आहे. स्मार्ट आहे शिवाय हे वयसुद्धा पण आऊट ऑफ कंट्रोल नाही तो.
- इंस्पेक्टर :- ओ SS आय सी. मिस्टर सुनील रियली इज धिस कॉमन?
- सुनील :- सॉरी मम्मीजी. पण पूर्वाच बरोबर बोलते आहे. अमितचं पिणं खरंच वाढलंय अलीकडे.
- कौशल्या :- आणि हे तुम्ही मला आता सांगताय. मला काळजी वाटते त्याची.
- पूर्वा :- सॉरी पण खरं बोलणं महत्त्वाच होतं मम्मा. अन्यथा...
- कौशल्या :- किमान इंस्पेक्टर समोर तरी नको बोलायला हवं होतं.
- पूर्वा :- त्यांना आधीच माहित्येय सारं सुनीलबद्दल. अमितबद्दल सुद्धा तेव्हा आता तुलासुद्धा सावध व्हायला हवं.
- कौशल्या :- इंस्पेक्टर, खरंच त्या मुलीबद्दल फारसं माहित नाही मला.
- इंस्पेक्टर :- ओके. वेळ आल्यावर कळेलच. तुम्ही आणखी काही सांगावं असा आग्रह नाही माझा.
- शशिकांत :- (प्रवेशत) त्याला झोपेची गरज आहे.पण ऐकेल तर ना! म्हणतोय, इंस्पेक्टरनीच त्याला इथं थांबायला सांगितलं आहे. इंस्पेक्टर खरं आहे हे ?
- इंस्पेक्टर :- होय. मीच सांगितलंय त्याला. त्यांची गरज आहे इथं.
- शशिकांत :- पण का ! मला कळू शकेल ?
- इंस्पेक्टर :- यासाठी की अद्याप त्याचं इन्ट्रॉगेशन मी केलेलं नाही.
- शशिकांत :- मला नाही वाटत त्याची गरज आहे. पण आग्रह असेल तर बोलवतो मी त्याला. बोला आणि आरोपांची चौकशी करून जाऊ द्या त्याला.
- इंस्पेक्टर :- सद्या नाही. त्याला वाट बघावी लागेल.
- शशिकांत :- पण इंस्पेक्टर....
- इंस्पेक्टर :- धिस इज माय ऑर्डर. माझ्या कामाच्या पद्धतीत इंटरफियर करू नका. वाटल्यास विनंती समजा. सद्या आपल्यापैकी कुणीही म्हणजेच कु-णी-ही ! माझ्या यादीतून मुक्त नाही. आरोपी नसले तरीही संशयित जरूर आहात. अंडरस्टॅन्ड? (सर्व एकमेकांकडे बघतात. फ्रिझ....)

(पहिला अंक समाप्त)

(पहिला अंक जेथे संपतो तेथूनच दुसरा अंक सुरू होतो)

- इंस्पेक्टर :- धिस इज माय ऑर्डर. माझ्या कामाच्या पद्धतीत इंटरफियर करू नका. ही माझी विनंती समजा. सद्या आपल्यापैकी कुणीही म्हणजेच कु-णी-ही माझ्या यादीतून मुक्त नाही. आरोपी नसले तरीही आपण संशयित जरूर आहात. अंडरस्टॅंड ?
- पूर्वा :- बघितलं...
- कौशल्या :- नाही. मी काहीही बघितलेलं नाही आणि ऐकलं सुद्धा नाही, पूर्वा तू कशाला बडबडतेस ? शांत राहा.
- शशिकांत :- मी सांगितलेय इंस्पेक्टर तुम्हाला. आवडत नसलं तरीही. तुमची ही पद्धत नाही आवडली मला. यापेक्षा अधिक सवलत नाही देऊ शकत मी.
- इंस्पेक्टर :- त्याची काही गरज नाही. तशीही ती मी तुम्हाला मागीतलेही नाही.
- पूर्वा :- व्वा ! छान. सवलत ते कशाला घेतील ? आमचे आणखी हाल त्यांना बघायचे आहे ना! एकदाचं आम्हालाच संपवा ना. म्हणजे सगळ्यांनाच सवलत कायमची.
- शशिकांत :- पूर्वा काय झालं तुला ?
- कौशल्या :- ओव्हर एक्झर्शन..ओव्हर एक्साइटमेंट. सारंच.. ओव्हर.. इंस्पेक्टर सांगा, काय माहिती हवी तुम्हाला?
- इंस्पेक्टर :- शिवानीला राजसन्समधून काढण्यात आलं. कारण मिस पूर्वांने मालकालाच तशी अट घातली होती. तिथली नोकरी सुटल्यावर तीनं आपलं नाव बदलवून 'श्रेया' ठेवलं. (शांतता. सुनीलकडे बघत) मिस्टर सुनील श्रेयाशी तुमची पहिली भेट कुठे? कधी ? कशी झाली?
- सुनील :- (दचकतो) तू.. तुम्हा.. तुम्हाला कुणी सांगितलं की मी तिला ओळखत होतो म्हणून?
- पूर्वा :- सुनील खोटं बोलू नकोस. या तुझ्या नाटकानं काहीही साध्य होणार नाही. त्यांचेकडे संपूर्ण इन्फॉर्मेशन आहे.
- इंस्पेक्टर :- शी इज राईट. सो कम टू द प्वाइंट. दॅट इज बेटर फॉर यू. सो प्लीज. अंडरस्टॅंड?
- सुनील :- ओके. तीन महिन्यांपूर्वी सेमिनरी हिल्सवर माझी तिची भेट झाली.
- पूर्वा :- माहित्येय. विधानभवनात तर भेटू शकला नसताना !
- सुनील :- असं टोचून बोलण्यानं तुला समाधान मिळतं काय ? तू काय साध्य करू इच्छिते कळत नाही मला.
- पूर्वा :- मला टाळण्याची कारणं कळली मला. एंगेजमेंट ठरल्यावरही तू बाहेर भटकत होतास. माझ्या मनाचा थोडाही विचार केला नाहीस. आणि मी केवढी भ्रमात होते. नुसत्या तुझ्या भेटीसाठी तडफड.
- इंस्पेक्टर :- ओके. पुढे !
- सुनील :- रात्रीची निरवता, शांत रस्ते आवडतात मला तिथले.
- पूर्वा :- पण शहरात इतरही चांगली स्थळ होती ना ! सेमिनरी हिल्सच का ?
- इंस्पेक्टर :- पोलीस रिपोर्टप्रमाणे कॉलेजची तरुण मुलं मुली त्या परिसरात फिरायला येतात. खरं म्हणजे, इतका निर्मनुष्य परिसर नागपूरात कुठे मिळेल; मिस देशमुख?
- कौशल्या :- म्हणजे ! अच्छा. ओके ! पूर्वा तू हे सारं न ऐकलेलं बरं. बंद कर कान तुझे...
- पूर्वा :- कळलं, माझा हिरो सेमिनरी हिल्सला का जायचा?
- सुनील :- पूर्वा SS। (शांतता) आईस्क्रीम पार्लरवर भेटली होती ती मला. माझ्या धक्क्यानं न कळत माझा आईस्क्रीमचा कोन तिच्या कपड्यांवर पडला. तेव्हा ते सावरण्याचा प्रयत्न मी केला. मला वॉईट वाटलं पण तेवढ्यात तिचं म्हणाली नो प्रॉब्लेम. ओके. खरं तर मला वाटलं, ती रागावेल आता. पण शांततेन तिचं ते आईस्क्रीम झटकून टाकलं. मला तिच्या शांतपणाबद्दल आश्चर्य वाटलं. मी तिच्या चेहऱ्याकडे बघितलं. खरंच सुंदर होती. तिचे मोठे डोळे आणि(सावध होतो. थांबतो.)
- इंस्पेक्टर :- अचानक काय झालं थांबायला ? बोला. कंटिन्यू...
- सुनील :- सॉरी, पण खरंच आता ती या जगात नाही? ती मरण पावली आहे? इज धिस टू?
- इंस्पेक्टर :- होय, ती मरण पावली आहे.

- पूर्वा :- आम्ही साऱ्यांनीच मारलंय तिला...ठार.
- कौशल्या :- नॉन्सेस. शटअप...प्लीज.
- पूर्वा :- नो, मम्मा.
- इंस्पेक्टर :- मग पुढे काय झालं ?
- सुनील :- खरंच सुंदर होती ती, शिवाय एकटी. इजिनिअरींग स्टुडंटच्या घोळक्यातील टारगट तिला छेडायचा प्रयत्न करित होते.
- कौशल्या :- इतक्या डिटेलसची गरज आहे का?... ओके. त्या टारगट मुलाचं काय म्हणालात?
- सुनील :- त्या टारगट मुलात खासदाराचा एक गुंडही होता. जॉनी....मी ओळखतो त्याला. मुलीच्या बाबतीत बदनाम आहे तो.
- कौशल्या :- जॉनी... तो हिस्ट्रीशटर, रेपीस्ट, आई ग SS! काय एक एक नवे संदर्भ. काय होईल देवा कोण जाणे?
- पूर्वा :- त्या जॉनीनं. बाप रे ! आमच्या कॉलेजच्या एका मुलीवरही चाकू दाखवून त्यानं रेप केला होता. खूप गाजलं होत ते प्रकरण. यू नो मम्मा...
- शशिकांत :- पूर्वा SS!
- इंस्पेक्टर :- मग !
- सुनील :- पण काही वाईट घडायच्या आधीच मी तिला घेऊन बाहेर निघून गेलो.
- इंस्पेक्टर :- नंतर काय झालं ?
- सुनील :- ती पोलीस स्टेशनमध्ये जाऊन तक्रार नोंदविण्याचा आग्रह करित होती. पण जॉनीबद्दल माहिती सांगून हे प्रकरण वाढवू नकोस, असं तिला मी सांगितलं. खरं म्हणजे ती खूप घाबरली होती. मी तिला सदरमध्ये नेलं. हॉटेल अशोकात कॉफी पाजली. तिला माझा धीर वाटला असावा बहुदा. वारंवार थॅक्स म्हणत तिनं कॉफी संपवली.
- इंस्पेक्टर :- स्वतःबद्दल काही बोलली ?
- सुनील :- मीच विचारल होतं तिला. तिनं आपलं नाव श्रेया सांगितलं होतं. ती अनाथ होती. फॅक्ट्रीतील काम, संप, तिला कामावरून काढल्याची घटना, दुकानावर घडलेली हकीकत सारी माहिती तिनं मला दिली. पण बरीच माहिती ती लपवित असल्याचं मला जाणवत होतं. अर्थात माझा त्याबद्दलचा आग्रह नव्हताच. पण तिला कामाची गरज आहे; हे मात्र तिनं आवर्जून सांगितलं. शिवानीचं दुसरं नाव श्रेया. श्रेया हीच ती शिवानी आता कळल्यावर दचकलोच मी.
- इंस्पेक्टर :- ती अनाथ, बेकार, निराधार बघून तिला रखेल बनवून ठेवण्याचा विचार तुमच्या मनात आला असेल नाही?
- कौशल्या :- काय ?
- पूर्वा :- आता मलाही असंच वाटायला लागलं. एनी वे... सुनील आता खरं सांगूनच टाक. आता काही लपविण्यात फायदा नाही.
- सुनील :- मनापासून तिला मदत करावी असं मात्र वाटत होतं. मी तिला पैसे दिले. तिच्या रूमचं भाडं, कपडे, वरचा खर्च देखिल.
- पूर्वा :- मला मात्र काही देखील सांगितल नाहीस. तू तिच्यात गुंतत चालला होतास, खरे ना? आठ दिवसांच्या बँगलोरच्या बिझनेस टूरमध्ये ती तुझ्यासोबत होती. तुझं तेव्हाचं वागणं कळलय मला आता. हे देवा...
- सुनील :- मी तुला सांगणारच होतो. सॉरी. पण नाही सांगता आलं. खरं म्हणजे...
- इंस्पेक्टर :- अखेर ती तुमची रखेल झाली. तिचा नाइलाज की तुमची इच्छा. काहीही असो. खरे ना?
- सुनील :- होय. येस्स! काय आणि कसं घडत गेलं, हे मलाही कळलं नाही.
- इंस्पेक्टर :- अरे व्वा ! म्हणजे तिच्या प्रेमात वगैरे पडला होतात की काय?
- पूर्वा :- मलाही तेच विचारायचं होतं. कम ऑन सुनील कम ऑन...
- शशिकांत :- आता थोडं मला बोलू द्या. फार म्हणजे फारच होतंय हे सारं. (शांतता)

- इंस्पेक्टर :- पण असा आश्रय आणि असा साथीदार निवडण्याशिवाय तिच्या जवळ काय पर्याय होता. तुम्ही कामावरून काढल्यावर आधीच अनाथ, बेरोजगार झाली, निराधार झाली होती आणि असुरक्षितही.
- शशिकांत :- तो तिचा प्रोफेशनल डिसीजन होता. पण तुम्ही पर्सनली माझ्या मुलीला यात ओढताय. तिला त्रास होतोय या सगळ्याचा.
- इंस्पेक्टर :- त्रास तर शिवानीलाही खूप झाला सर! अखेर या जगाला कंटाळून तिन आत्महत्या केली. त्या मानानं तुमची मुलगी नशीबवान आहे. पण कायद्यापुढे सगळे सारखेच. मी त्यांचा शत्रू नाही.
- पूर्वा :- तिच्यावर आपण सर्वांनीच अन्याय केला; हे खरे आहे. सुनील तू सुद्धा. तुझं खरं प्रेम होतं तिच्यावर?
- सुनील :- सांगण कठीण आहे. माझ्या मनात नव्हतं बहुदा तसं. पण ती माझ्या प्रेमात पडलीय, हे मात्र जाणवत होतं मला.
- पूर्वा :- तू स्वतःला वाचवू बघतो आहेस. अर्थात खोटंच बोलतो आहेस. बँगलूर टूर तिच्यासाठीच, मोठी खरेदी, तिची काळजी, तिची आर्थिक सोय. फिरणं, खाणं, मौजमस्ती अँड व्हॉट नॉट मिस्टर सुनील?
- सुनील :- ती वेळ, तो काळ तसाच होता. एखाद्या सोबत असं घडू शकतं. मला तुझी जाणीव होती. काही तरी चुकतंय याचीही पण....
- पूर्वा :- चला, आयुष्यात पहिल्यांदा चांगल काम केलं आहेस तू, या बाबतीत खरं बोलण्याचं. असो, रोज रात्री तू तिला भेटायला जायचास, हे खरं आहे ना ?
- सुनील :- रोज नाही, पण सामान्यपणे, नियमित भेटायचो हे खरं आहे. पण खरंच त्या काळात मी खूप बिझी होतो. तुझा विश्वास नाही माझेवर ?
- पूर्वा :- आता विश्वासाचा प्रश्न राहिलाच कुठे ?
- कौशल्या :- आता या चर्चेला काही अर्थ आहे काय?
- पूर्वा :- आहे मम्मा आहे. माझ्या दृष्टीनं आहे. अद्याप बऱ्याच गोष्टी मला जाणून घ्यायच्या आहेत.
- सुनील :- आणखी काही विचारायचं इंस्पेक्टर?
- इंस्पेक्टर :- येस्स... ऑफ कोर्स. तर हे अफेयर अखेर संपलं. पण कसं? इट्स जस्ट फॉर माय क्युरॉसिटी.
- सुनील :- एके दिवशी मी तिला स्पष्टपणे सारं काही सांगून टाकलं. तिला आवश्यक तेवढी आर्थिक मदत दिली. पण गरजेपुरतचं तिनं घेतले. बाकीचे पैसे तिनंच मला परत केले. घेतलेली आर्थिक मदत कर्ज म्हणूनच तिनं स्वीकारली, परतीच्या बोलीवर. नंतर खरंच मी सारे संबंध तोडून टाकले.
- इंस्पेक्टर :- तिला वाईट वाटलं असेल ? नाही?
- सुनील :- नाही, ती खूश होती!
- पूर्वा :- तुझ्यासाठी तर ही फार आनंदाची बाब असेल, नाही ? झेंगट संपल्याची...
- सुनील :- तीच म्हणाली होती, बरे झाले. हे प्रकरण बहुदा फार काळ चालेल, टिकेल यावर तिचाही विश्वास नसावा. ती खरंच बोल्ड होती. प्रामाणिक होती. ती मला ब्लॅकमेलही करू शकली असती. पण तसं तिनं केलं नाही. रिअली शी इज ऑनेस्ट गर्ल.
- इंस्पेक्टर :- पुढं काय झालं ?
- सुनील :- माहित नाही. त्यानंतर आज प्रथमच..
- इंस्पेक्टर :- पण ती तुम्हाला विसरू शकली नाही. तिच्या डायन्यांमध्येही पानोपानी लिहून ठेवलंय तिनं, आयुष्यातल्या त्या सोनेरी दिवसांबद्दल. ओके. मला एवढीच माहिती हवी होती. थँक्स.
- सुनील :- मी खरंच अपसेट झालोय. थोडं एकटं राहावसं वाटत मला. परवानगी मिळेल?
- इंस्पेक्टर :- घरी जायची ?
- सुनील :- नाही. बाहेर मोकळ्या हवेत, लॉनवर... तेवढाच रिलॅक्स होऊ शकेल.
- इंस्पेक्टर :- ओके. आय हॅव नो प्रॉब्लेम ! यू कॅन गो.
- पूर्वा :- थांब सुनील, मला वाटतं, मी ही हा निर्णय यावेळी घेतलेला बरा. बहुदा पुन्हा उशीर नको व्हायला. मी तुझी ही रिंग परत करू इच्छिते. प्लिज.

- सुनील :- चला... कधी न कधी हे घडणारंच होतं. पण माझ्यासोबत हे सारचं अधिक होतंय... बराचसा अन्याय सुद्धा. धिस इन बियाँड माय ऑनेस्टी.
- पूर्वा :- माझी आता तुझ्याबद्दल कुठलीच तक्रार नाही. आज सारं काही खरं आणि स्पष्ट कबूल केल्याबद्दल मला तुझा आदरही वाटायला लागलाय. पण शिवानी अर्थात श्रेया आणि तुझ्या अफेयरच शल्य माझ्या मनात आहेच. या दोन तासात अकस्मात खूप काही बदलून गेलं. माझा विश्वासघात तू केलाय, अशी माझी भावना झाली आहे. आता सारं काही मी नव्यानं सुरू करू इच्छिते. थँक्स अ लॉट.
- शशिकांत :- पूर्वा, मी सुनीलची बाजू घेत नाही पण त्याची बाजू किमान तू तरी समजून घ्यावी असं मला वाटतं.
- पूर्वा :- सॉरी पप्पा. मला काय म्हणायचं ते सुनीलला कळलंय. मी त्याला समजून घेतलंय. तो ही मला समजून घेतोय. पण आता परिस्थिती बदलून गेलीय. आय एम फेडप नाऊ.
- सुनील :- पण मी संधीची वाट बघेन.
- कौशल्या :- ती म्हणते आहे ना ! आता खरंच थांबवायला हवं. एकदा मन उद्ध्वस्त झालं ना की...
- सुनील :- माफ करा. पण मला नाही वाटत तसं. चुकीची माफी मी मागितली. जे घडलं त्याची कबुली दिलीय. शिवाय त्या प्रकरणात टोक गाठायच्या आधीच मी स्वतःला सावरलं होतं. ते प्रकरण कधीच च संपलं होतं. प्लिज... प्लिज ट्राय टू अंडरस्टॅण्ड प्लीज. (शांतता. तो नाइलाजाने बाहेर निघून जातो.)
- पूर्वा :- तुम्ही तिचा फोटो नाही दाखवला त्याला.
- इंस्पेक्टर :- गरजच पडली नाही. बरंच झालं ! माझं अर्ध काम तुम्हीच आधी करून टाकलं होतं ना.
- कौशल्या :- मला बघता येईल तिचा फोटो !
- इंस्पेक्टर :- अगदी... त्यासाठी परवानगीची गरज नाही. खरं तर हा फोटो तुम्ही बघणं हे आता माझ्याच गरजेचं आहे.
- कौशल्या :- का ? त्यात काय एवढं ?
- इंस्पेक्टर :- कारण नाही सांगता यायचं. पण असं मला वाटतं. एनी वे, बघा! (कौशल्या बघते) ओळखलं ?
- कौशल्या :- नाही!
- इंस्पेक्टर :- बारकाईनं बघितलाय ? कदाचित चेहऱ्यात काही बदल झालेला असावा. पण न ओळखण्या इतपत नसावा बहुदा.
- कौशल्या :- म्हणजे ! तुम्हाला काय म्हणायचं आहे ?
- इंस्पेक्टर :- मला काय म्हणायचं, हे निश्चित कळलं तुम्हाला मिसेस देशमुख. पण तुम्हीच ते समजून घेण्याचा प्रयत्न करत नाहीए.
- कौशल्या :- म्हणजे मला असं म्हणायचं नव्हतं पण, म्हणजे... तुम्ही त्याचा गैर अर्थ लावताय... खरं म्हणजे...
- इंस्पेक्टर :- सॉरी मिसेस देशमुख. पण खरं म्हणजे तुम्ही तेच, तेच खरं सांगण्याचं टाळताय. तुमचा चेहरा तरी हेच सांगतोय. या क्षणी तुम्ही खरं लपवताय. खोटं बोलताय... खोटं.
- शशिकांत :- (रागाने) स्टॉप धिस मिस्टर इंस्पेक्टर. नाऊ इट इज इनफ. इनफ... यापेक्षा अधिक नाही सहन करू शकत. तुम्ही माझ्या मिसेसचा अन् आम्हा सर्वांचाही अपमान करताय. त्यासाठी तुम्हाला माफी मागावी लागेल. आता... या क्षणी. राइट नाऊ!
- इंस्पेक्टर :- माफी कशासाठी ? मी बजावत असलेल्या माझ्या ड्युटीसाठी ? माझ्या सरकारनं त्यासाठीच नेमलं आहे मला. धिस इज जस्ट माय ड्युटी. माय मॉरल ड्युटी...
- शशिकांत :- ते माहित्येय मला पण तुमचा व्यवहार, तुमची वागणूक अपमानजनक आहे. तुम्ही तुमच्या ड्युटीचा गैरफायदा घेताय मिस्टर. आम्ही इज्जतदार माणसं आहोत समजलात. तुम्ही चक्रे छळताय आम्हाला आणि वर मॉरॅलिटीच्या गोष्टी करताय.
- इंस्पेक्टर :- माझ्या जबाबदाऱ्या समजावता तुम्ही मला ? मग तुमच्या जबाबदारीचं काय ? नैतिकता महत्त्वाची नाही ?
- पूर्वा :- मला वाटतं, हा महत्त्वाचा मुद्दा आहे. होय त्याचा ही निश्चित विचार व्हायला हवा. बीकॉज...
- कौशल्या :- पूर्वा काय सुरू आहे ? काय बरळतेस ?

- पूर्वा :- पप्पा-मम्मी, ही इज राईट. मला असं वाटतं आता आपण काहीही लपविण्याचा अथवा त्यांच्या प्रश्नांना टाळण्याचा प्रयत्न करू नये. ही केस अगदी स्पष्ट आहे. पगारवाढीसाठी शिवानीनं आंदोलन केलं म्हणून तुम्ही तिला कामावरून कमी केलं. तिच्या सुंदरतेबद्दल मला असूया वाटली. म्हणून त्या अननोन जेलसीतून मी तिला कामावरून कमी करण्यास बाध्य केले. सुनीलने तिला अपघाताने का होईना, आपली रखेल बनवली आणि मग भीतीपोटी तिला सोडूनही दिलं. मम्मा, तू तिला ओळखत होतीस हे तुझ्या चेहऱ्यावरचे भाव सांगत असताना देखील तू ते नाकारलं. खोटं आपण बोलतोय. एकूण आपणच आपली जबाबदारी टाळतो आहे. आपली मॉरॅलिटी, आपली नैतिकता आपण गमवून बसलोय. मग इंस्पेक्टरनी क्षमा कशाला मागावी ? आपणच ही गुंतागुंत वाढवतोय. (दरवाजा बंद होण्याचा मोठा आवाज)
- शशिकांत :- वॉट इज धिस?
- कौशल्या :- कुणी तरी आपटलाय दरवाजा जोरात.
- शशिकांत :- सुनील तर नाही ?
- इंस्पेक्टर :- नाही. हा बहुदा तुमचा मुलगा, काय त्याचं नाव ? (शांतता) आता तोच राहिला शेवटचा...
- शशिकांत :- मी बघतो. (बाहेर जातात.)
- इंस्पेक्टर :- मिसेश देशमुख, माझ्या माहितीप्रमाणे आपण मातृसेवा संघ समितीच्या मोठ्या पदाधिकारी आहात, खरे ना ?
- कौशल्या :- (उत्तर देत नाही.)
- पूर्वा :- मम्मा बोल ना ! एनी वे, इंस्पेक्टर उत्तर तुम्हालाही माहित आहे; पण या प्रश्नाचा या प्रकरणाशी काय संबंध?
- इंस्पेक्टर :- पीडित, शोषित, अत्याचारीत स्त्रीला न्याय देण्यासाठी, तिच्या बाजूनं लढण्यासाठी ही समिती प्रसिद्ध आहे.
- कौशल्या :- खरं आहे ते.
- इंस्पेक्टर :- गेल्या आठवड्यात तुमच्या कार्यकारिणीची मिटिंग होती.
- कौशल्या :- होय.
- इंस्पेक्टर :- त्या मिटिंगच्या अध्यक्षपदी आपणच होता.
- कौशल्या :- होय. पण त्याचा या चौकशीशी संबंध काय?
- इंस्पेक्टर :- तुम्हाला माहित नाही ?
- कौशल्या :- नाही.
- इंस्पेक्टर :- तेही मलाच सांगाव लागेल ?
- शशिकांत :- बहुदा तो अमितच असावा. (रागाने बाहेरून येतात.)
- कौशल्या :- म्हणजे तो त्याच्या रूममध्ये नाही ?
- शशिकांत :- मी त्याला आवाजही दिला. पण त्यानं बहुदा ऐकला नाही.
- कौशल्या :- वेडा कुठला ! पण तो जाईल कुठे ?
- शशिकांत :- त्याची मनस्थिती ठीक दिसत नाहीए. अॅबनार्मलसारखा वागत होता. बरं झालं. येईल तो आपला मूड फ्रेश करून. तशी ही सद्या त्याची इथं गरज नाही.
- इंस्पेक्टर :- तुम्हाला नाही पण मला त्याची गरज आहे मिस्टर देशमुख. तो जर लवकर परत आला नाही तर नाईलाजानं मला त्याला शोधून आणावं लागेल.
- पूर्वा :- येईल तो यावेळी. जाऊन-जाऊन कुठे जाणार ? येईल तो लवकर.
- इंस्पेक्टर :- हो. त्यानं लवकर परत यायला हवं आणि तेचं बरं होईल. त्याच्या आणि तुम्हा सगळ्यांच्याही दृष्टीनं.
- कौशल्या :- पण का? आता त्यानं असं काय केलं?
- इंस्पेक्टर :- तेही कळेल लवकरच तुम्हाला. या प्रश्नाचं उत्तर सद्याच मी देणार नाही.
- कौशल्या :- पण का ? सारं कोड्यातच का बोलता तुम्ही?
- इंस्पेक्टर :- मॅडम, तुम्ही माझ्या प्रश्नाची उत्तरं अद्याप दिलेली नाहीत. खरं तर हा सुद्धा गुन्हा आहे, चौकशीत सहकार्य न करण्याचा.

- शशिकांत :- तुमचे प्रश्नच निरर्थक असतील तर? ते अनावश्यक असतील तर? मग तरीही कौशल्यानं त्याची उत्तरं देणं बंधनकारक आहे काय?
- इंस्पेक्टर :- होय. अगदी बंधनकारकच नव्हे तर कायदेशीर दृष्ट्याही आणि नैतिकतेच्या दृष्टीनं देखील बंधनकारकच आहे. गेल्याच आठवड्यात मिसेस देशमुख आणि शिवानीची भेट झालेली होती आणि चर्चाही, पण...
- पूर्वा :- मम्मा?
- शशिकांत :- खरंच? (शांतता)
- कौशल्या :- होय. खरं आहे ते !
- इंस्पेक्टर :- मातृसेवा समितीकडून तिला मदत हवी होती.
- कौशल्या :- होय.
- इंस्पेक्टर :- शिवानी या नावासह तिनं अर्ज केला होता !
- कौशल्या :- नाही. शिवानी तर नाहीच पण श्रेया हे नावसुद्धा तिनं लिहिलं नव्हतं.
- इंस्पेक्टर :- म्हणजे... तिसरंच नाव !
- कौशल्या :- होय. ते ही धक्कादायक. मिसेज सरोज देशमुख हे ते नाव.
- शशिकांत :- व्हॉट मिसेस सरोज देशमुख ?
- कौशल्या :- होय. आधी मला वाटलं तिची केस बनावट असावी. मला तिच्या विनंतीत खोटारडेपणा जाणवला. अखेर मी तिचा अर्जच खारीज करून टाकला. कार्यकारिणीनेसुद्धा एकमताने त्याचं समर्थन केलं.
- शशिकांत :- बघितलं. बनवाबनवी, खोटारडेपणा आणि असभ्य-पणाचा हा तर कळसच.
- इंस्पेक्टर :- तुम्हाला खरंच तसं वाटलं की तिची केस प्रिज्युडाइस्ड आहे, बनवाबनवीची आहे, की...खरं काही वेगळच...
- कौशल्या :- तसं आमचं फाईंडिंग होतं. म्हणजे कार्यकारिणीचही.
- पूर्वा :- पण ममा अतिशय वार्डिं स्थितीत तिचा मृत्यू झालाय, हे विसरता येईल...?
- कौशल्या :- मला सहानुभूती आहे बेटा. पण त्याचा काय उपयोग ! जे झालं त्यासाठी तीच जबाबदार होती.
- इंस्पेक्टर :- पण मातृसेवा समितीनं तिला मदत केली असती तर ती वाचली असती.
- कौशल्या :- कदाचित !
- इंस्पेक्टर :- त्यासाठी तुम्ही जबाबदार आहात, असं नाही वाटत तुम्हाला?
- कौशल्या :- ठीक आहे. असं घडलं असण्याची शक्यता असू शकेल कदाचित. पण माझं आडनाव तिनं वापरण्याचा प्रयत्न केला. तीनं एक बनावट कथा रचली. लग्न झाल्याची, नवऱ्यानं सोडल्याची वेगरे. पण तिची ही बनावट कथा व्हेरीफिकेशन मध्ये उघडकीस आली. ती चक्रे खोटे बोलत होती. ती एक फ्रॉड केस होती.
- इंस्पेक्टर :- ओके ! तीनं कशा प्रकारच्या मदतीसाठी अर्ज केला होता? सांगू शकाल?
- कौशल्या :- त्याची माहिती तुम्हालाही आहे इंस्पेक्टर...
- इंस्पेक्टर :- नाही मिसेस देशमुख, हे सिक्नेट अद्याप कायमच आहे. पण ही सिक्नेट अधिक काळ टिकून नाही राहणार.
- कौशल्या :- मग त्यावर उगाच चर्चा कशाला ?
- इंस्पेक्टर :- कारण ही चर्चाच या तपासाला अंतिम दिशा देणार आहे. तेव्हा या मुद्यावर चर्चा होणं गरजेच आहे. त्याशिवाय इन्वेस्टिगेशन, इंटरोगेशन कसं पूर्ण होणार?
- कौशल्या :- दबाब टाकू बघताय? की ब्लॅकमेल?
- इंस्पेक्टर :- नाही मी विनंती करतोय. वाटलं तर त्याला कायदेशीर विनंती म्हणू शकता तुम्ही.
- कौशल्या :- मला तिच्या केसमध्ये विशेष दम जाणवला नाही. कार्यकारिणीचंही तेच मत होतं. ती निर्णयाची प्रक्रिया होती आणि आम्ही ती कायदेशीर पद्धतीनंच पार पाडली. आम्ही काही चूक केली असं नाही वाटत आम्हाला.
- इंस्पेक्टर :- भ्रमात आहात मिसेस देशमुख. आपण फार मोठी चूक केली आहे. इट्स अ ब्लॅंडर मिस्टेक. ज्यासाठी आयुष्यभर तुम्हाला पश्चात्ताप करावा लागेल. तिचं प्रेत तुम्ही बघितलं असतं ना, तर तुम्हाला कळली असती तुमची चूक.

- पूर्वा :- प्लिज. त्याचा उल्लेख नका करू वारंवार. कल्पनाच करवत नाही. डोकं गरगरायला लागतं, पायाला कंप सुटतो, शरीर थरथरतं. प्लिज स्टॉप इट, स्टॉप...
- इंस्पेक्टर :- त्यानं प्रश्न नाही सुटायचा पूर्वा मॅडम. जे कळलं ना तुम्हाला आतापर्यंत, त्याही पेक्षा भयंकर वास्तव मी तुम्हा सर्वांना आता सांगणार आहे. फाईनल फाईडींग ऑफ माय इन्वेस्टिगेशन...
- शशिकांत :- काय ? पुन्हा एक नवा फंडा चौकशीचा.
- कौशल्या :- इंस्पेक्टर खरंच छळ करताय हो तुम्ही आमचा !
- इंस्पेक्टर :- आत्महत्या करताना ती... प्रेग्नंट होती. (शांतता) एस, शी वॉज प्रेग्नंट दॅट टाईम.
- पूर्वा :- काय? ओऽऽ गॉड ! नो....तरीही आत्महत्या. (शांतता)
- इंस्पेक्टर :- तुम्ही सर्व ज्याप्रकारे तिच्याशी वागलात. तिचा छळ केला. तेव्हा यापेक्षा दुसरं काय घडू शकलं असतं ?
- पूर्वा :- मम्मा, तुला तर माहित असेल ना?
- इंस्पेक्टर :- आता नाही म्हणू नका मिसेस देशमुख. ती प्रेग्नंट होती म्हणूनच ती तुमच्याकडे म्हणजे मातृसेवा समितीकडे मदत मागायला आली होती. इज दॅट करेक्ट?
- शशिकांत :- आता तिच्या प्रेग्नंसीसाठीही सुनीलला जबाब धरणार का?
- इंस्पेक्टर :- नाही! मिस्टर सुनील खरंच निर्दोष आहेत. माझ्या तपासात सिद्ध झालयं तसं.
- पूर्वा :- थँक गॉड. पण मी त्याचा का विचार करावा? माझ्याकडून मगाच संपवलंय मी सारं !
- इंस्पेक्टर :- मिसेस देशमुख, आणखी काही माहिती देऊ शकाल ?
- कौशल्या :- नाही. जेवढं मला माहित होतं, तेवढी माहिती दिलीय मी तुम्हाला. आणि आता शेवटची विनंती. त्या मुलीबद्दल इतका कळवळा वाटत असेल तर तिला प्रेग्नंट करणाऱ्याला, त्या बाळाच्या बापाला शोधा. तिच्या आत्महत्येसाठी तोच जबाबदार आहे.
- इंस्पेक्टर :- असं म्हणून तुमची जबाबदारी कमी होणार नाही मॅडम. ती प्रेग्नंट आहे याची तुम्हाला जाणीव होती. तरीही एक आई असून, एक स्त्री असूनही तिला अत्यंत अमानवीय वागणूक तुम्ही दिली. खरं म्हणजे तिचं प्रकरण तुम्ही व्यक्तिगत पातळीवर ट्रीट केलं होतं.
- पूर्वा :- मम्मा ! खरंच तू अन्याय केलास तिच्यावर? हाऊ कुड यू डू धिस?
- शशिकांत :- स्टॉप इट बेटा. या चौकशीत याचीही नोंद झाली ना, तर फार वार्ड होईल. प्रेसवाले तर तुटून पडतील आपल्यावर.
- कौशल्या :- माझ्यावर आरोप करताना थोडा तरी विचार करा. मी काही तिला नोकरीवरून काढलेलं नाही. ज्यामुळे हे सारं प्रकरण घडलं. इंस्पेक्टर, एकूण संस्थेचे नियम, धोरण आणि निर्देश बघता मी काही चुकीचं केलं असं नाही वाटत मला. तिला प्रेग्नंट करणारा जो कुणी असेल तो त्यासाठी जबाबदार आहे, मी नाही.
- इंस्पेक्टर :- मग तुम्ही त्या दृष्टीनं काय केलं ! सोशल वर्क म्हणून?
- शशिकांत :- त्यालाही खेचायचं होतं तुमच्या कोर्टात. कौशल्या इतकं तुला तर निश्चित करता आलं असतं.
- कौशल्या :- ते आमच्या ज्युरीसडिक्शनमध्ये नव्हतं. तो तिचा प्रश्न होता. तो तिला पैसे देऊन मोकळा झाला होता. पण प्रेग्नंट होण्या न होण्याचा चॉइस तिचा होता. ती स्वतःही तेवढीच दोषी होती.
- पूर्वा :- त्या नराधमानही तिचं शोषणचं केलं. सारे पुरुष सारखेच ना ! तो तिच्यावर बलात्कार करित होता. लाचार बिचारी. इंस्पेक्टर फासावरच चढवा त्याला, बास्टर्ड!
- कौशल्या :- पण तिनं त्याला वाचवायचं प्रयत्न चालविला होता. त्यासाठी वेगवेगळे खोटं बोलण्याचा प्रयत्न ती करित होती. त्याला दारूडा ठरवीत होती. तो बापाचा पैसा चोरून तिला देत होता. चोरीचा पैसा घ्यायचही तिनं नाकारलं होतं.
- इंस्पेक्टर :- मानवतेच्या पातळीवर हे प्रकरण तुम्हाला हाताळता आलं असतं, असं नाही वाटत तुम्हाला?
- पूर्वा :- येस्स पप्पा... ती प्रेग्नंट होती, निराधार होती, लाचार होती. तिला निश्चित काही मदत करता आली असती. तू ती केली नाहीस मम्मा.
- शशिकांत :- पूर्वा, गप्प बस आता. इतकं एक्साइट होणं ठीक नाही.

- कौशल्या :- इंस्पेक्टर, प्लीज आपली चौकशी संपली असेल तर आमचेवर दया करा. फार एक्झॉस्ट झालोय आम्ही.
- शशिकांत :- आमचा छळ करण्यापेक्षा आपली ड्युटी करा हो. शहरात अपघात, गुन्हे खूप वाढले रोज दिवसा ढवळ्या खून होत आहेत, बलात्कार होत आहेत, आधी ते बघा. प्लीज नाऊ लिव अस.
- इंस्पेक्टर :- ओके. मला माझी ड्युटी कळते मिस्टर देखमुख आणि राहिला प्रश्न अपघात, गुन्हे, खून... तर त्याचाच तर तपास करतो आहे मी. क्राइम इन व्हाईट कर्टन, बाय व्हाईट कॉलर...
- कौशल्या :- ठिक आहे. गुडनाईट तुम्ही जाऊ शकता आता.
- इंस्पेक्टर :- नाही. माझी ड्युटी अद्याप पूर्ण झालेली नाही. तपास अद्याप संपलेला नाही. मला इथं आणखी काही वेळ थांबाव लागणार आहे.
- कौशल्या :- पण का ?
- इंस्पेक्टर :- खऱ्या गुन्हेगाराचा शोध लावण्यासाठी.
- शशिकांत :- म्हणजे आता तुमचा इशारा माझ्या मुलाकडे तर नाही ना? ही इज इनोसन्स गाय! लिव हीम प्लिज.
- इंस्पेक्टर :- तोच असेल, अशी शंका तुम्हालाही असेल, तर माझी लाइन क्लिअर एंड करेक्ट आहे, असं समजायला हरकत नाही, असं मी म्हणू शकतो ना !
- पूर्वा :- नो. इम्पॉसिबल !
- कौशल्या :- शक्यच नाही ते. माझा विश्वास नाही.
- शशिकांत :- इंस्पेक्टर धिस इज इनफ. आम्ही खूप ऐकलं तुमचं. तुम्ही आता आम्हाला ब्लॉकमेल करू पाहाताय.
- पूर्वा :- इंस्पेक्टर, प्लिज, माझी विनंती आहे. थांबवा हे सारं आता. सहन होत नाही. का अंत पाहाताय? (अमित येतो. सगळे त्यांच्याकडे वळतात.)
- अमित :- म्हणजे, तुम्हा सगळ्यांना माहित आहे.
- इंस्पेक्टर :- होय.
- कौशल्या :- म्हणजे? काय होतय हे ! काही तरी गडबड आहे. एनी वे आम्ही काय बोलत होतो, हे तुला माहित नाही ना?
- पूर्वा :- बरंच झालं. तुला माहित नाही ते.
- अमित :- का ?
- पूर्वा :- मम्माला सापडला खरा आरोपी. त्या मुलीला प्रेग्नंट करणारा, दारूडा, चोर..., बास्टर्ड...
- शशिकांत :- पूर्वा, फार होतेय हे. डोन्ट बी एक्ससाईटेड.
- अमित :- मम्मा...!
- कौशल्या :- कल्पनेच्या पलीकडचं होतं ते. तू तसा नाहीस. आय नो. मला माहित्येय. खरं म्हणजे तुझ्याकडे कुणी... खरं म्हणजे ह्यांनी कधी लक्षच दिलं नाही तुझ्याकडे.
- पूर्वा :- तू दारूडा...चोर...कसं शक्य आहे? पप्पाचा बिझनेस, मम्माचं सोशल वर्क, क्लब्स यामुळे लक्ष द्यायला वेळ कुठे होता त्यांचेकडे ? प्रतिष्ठा, पैसा, बिझनेस...
- शशिकांत :- पूर्वा, तू आमचाही अपमान करते आहेस. काय नाही केलं आम्ही तुमच्यासाठी ?
- कौशल्या :- तुम्ही कृतघ्न आहात. मला वाईट वाटतं. जीव का परक्याचा तुटत असतो ?
- इंस्पेक्टर :- प्लिज ...एक मिनिट. मी येथून गेल्यावर हा फॅमिली ड्रामा पुन्हा सुरू करा. हवं तरं ! पण आता नको. मला आता अमितशी बोलायचं आहे अत्यंत महत्वाचं. अँड लिसन..कृपया मध्ये कुणीही इंटरफियर करू नका. मी आभारी असेल. बोला मिस्टर अमित देशमुख.
- अमित :- सॉरी पण मला आणखी थोडं टिंक्स हवं होतं.
- शशिकांत :- नो ! नाही. आय कान्ट परमिट यू नाऊ.
- इंस्पेक्टर :- मिस्टर देशमुख, त्याची अवस्था बघा. या क्षणी टिंक्सची गरज आहे त्याला. ज्यावेळी परमिट करायचं नव्हतं तेव्हा तुम्हीच त्याला ऑफर करीत होता. आज घेऊ द्या त्याला... खरं बोलायलाही धैर्य लागत ना !
- शशिकांत :- ठिक आहे. ओके. आम्ही गुन्हेगार आहोत ना ! आम्हाला कुठाय व्हाईस? ऑथोरिटी? ओके बेटा. गो अहेड 55 (अमित गटागत वाईन पितो. थांबतो...)

- इंस्पेक्टर :- या मुलीशी पहिल्यादा कधी व कुठे भेटलास ?
- अमित :- अडीच-तीन महिन्यांपूर्वी. हॉटेल टेम्पेशनमध्ये ती कुणाची तरी वाट बघत होती. प्रचंड टेन्शनमध्ये होती. खूप अस्वस्थ...माझ्या ते चटकन लक्षात आलं. पण तो पर्यंत मला खूप चढलेली होती.
- इन्सेपक्टर :- मग...पुढे...
- अमित :- पण मला राहवलं नाही. एकस्क्यूज म्हणत मीच तिच्या टेबलकडे गेलो. तिनं ऑब्जेक्शन घेतलं नाही. मी तिच्याकडे निरखून पाहिलं. सुंदर, आकर्षक. चटकन कुणीही तिच्या प्रेमात पडावं अशीच होती ती. पण डोळ्यांखाली आलेला काळेपणा, मुलूल चेहरा, उद्ध्वस्तपणाचे भाव...मला दया वाटली.
- इंस्पेक्टर :- त्या रात्री तू तिला ऑफर दिलीस. करेक्ट?
- अमित :- प्रारंभी दयेपोटी मी तिला मदत करू इच्छित होतो. तिचा प्रेमभंग झाला होता. मी तिला सहानुभूती दाखवली. मित्र समज असं म्हणालो, तिनं विश्वास ठेवलाय. मी त्याच हॉटेलमध्ये तिला रूम बुक करून दिली. तिला जबरीनं जेवू घातलं. त्यापूर्वी ड्रिंकही पाजली. ती वारंवार रडत होती. तिच्या आयुष्यात बहुदा खूप काही वाईट घडलं असावं. पण काय? त्याबद्दल एक चकार शब्दही तिनं काढला नाही. मला तिची खूप दया येत होती. तिला धीर देताना मी तिला कुशीत घेऊ थोपटू लागलो अन् अकस्मात माझ्यातला नर जागा झाला. ती विरोध करत होती. पण तिच्यात फारशी शक्ती नव्हती....तोपर्यंत दारूनं माझ्यावर संपूर्णपणे कब्जा केला होता... नंतर ते सारं घडलं जे घडायला नको होतं. तो प्रथम अपघातच होता, पण गुन्हाही होता, हे जाणवतय आता मला.
- कौशल्या :- अमित, तू चक्रे तिच्यावर बलात्कार केला होतास? मातृसेवा समितीच्या चौकशीतच कळलं होत मला...मला वाटलं ती फसवतेय, ती ब्लॅकमेल करतेय तुला. म्हणून मी तिला हाकलून लावले होते. ओ गॉड...तू बलात्कार केला आहेस बलात्कार... अरे काय केलंस हे तू ?
- शशिकांत :- पूर्वा, मम्माला घेऊन जा येथून. हरीअप...
- पूर्वा :- पप्पा...
- शशिकांत :- मी काय म्हटलं ते कळलं नाही तुला. इट्स माय ऑर्डर. घेऊन जा तिला (जातात...)
- इंस्पेक्टर :- पुन्हा कधी भेटलात ?
- अमित :- आठच दिवसात, अचानक...
- इंस्पेक्टर :- म्हणजे ?
- अमित :- तिचं नाव, पत्ता मला काहीही माहित नव्हतं. हॉटेलमधून निघालो तेव्हा ती बहुदा गाढ झोपेत असावी. तिच्या आवळलेल्या मुठीत पैसे कोंबून, हॉटेलच बिल पे करून मी निघून आलो होतो. पण पुन्हा दिसली तेव्हा मी तिला ओळखलं.
- इंस्पेक्टर :- मग ! यावेळेही... ???
- अमित:- नाही, यावेळी मी कंट्रोलमध्ये होतो. मी तिला क्षमा मागितली. जेवायसाठी मी तिला सेंटर पॉईंट हॉटेलला घेऊन गेलो. खूप गप्पा मारल्या. ती आवडत असल्याचही मी तिला सांगितलं. गप्पा मारल्यानंतर रिलॅक्स होण्यासाठी मी त्याच हॉटेलचा सूट बुक केला. त्यावेळी तिनंही विरोध केला नाही.
- इंस्पेक्टर :- मग !
- अमित :- या वेळी स हमतीनं सारं काही झालं. ती खरंच सुंदर होती. न टाळता येणार आकर्षण तिच्यात होतं. महत्त्वाचं म्हणजे ती प्रतिष्ठित, सो कॉल्ड प्रॉस्टिट्यूट वगैरे नव्हती, पण दुर्दैवी जरूर होती. त्यानंतर आम्ही रोज नाही पण नियमित भेटत राहिलो. बहुदा तिला पैशाचीही गरज असावी. पण स्वतःहून कधी तिनं एक पैसाही मागितला नाही. एक दिवस मात्र ती फारच अस्वस्थ होती. घाबरलेली सुद्धा होती. ती प्रेर्यंत असल्याचं सांगितलं तिनं मला. मलाही धक्का बसला. मी ही घाबरलो.
- इंस्पेक्टर :- घाबरला का ? अरे इतक्या मोठ्या बापाचा मुलगा, पैसेवाला वगैरे....

- अमित :- मी घाबरलो, कारण हे मी एक्स्पेक्ट केलं नव्हतं. माझं तिच्यावर प्रेम वैगेरे नव्हतं. लग्नाची गळ तर ती घालणार नाही ना ! या आशंकेन मी ग्रासलो होतो. पण तिनं तसंही काही केलं नाही. माझा गैरफायदाही घेण्याचा प्रयत्न तिनं केला नाही.
- इंस्पेक्टर :- पुढे काय झालं ?
- अमित :- मलाच वाईट वाटलं. झालेल्या कृत्याचा पश्चाताप व्हायचा. पण मला तिच्याशी लग्न करता येणार नाही, याची जाणीव होती. घराणं, प्रतिष्ठा, मम्मी, पप्पा, बिझनेस, जात, धर्म, साऱ्याची भीती वाटली. पण तरीही तिला निराधार सोडावं वाटत नव्हतं.
- इंस्पेक्टर :- म्हणून पाच लाख रुपये तू तिला जबरीन दिले. होय ना ?
- शशिकांत :- पाच लाख ! पिणं, खानं, कपडे, फिरणं, शौक यावरचा खर्च वेगळाच ! पण इतकी मोठी रक्कम तू आणलीस कोठून?
- अमित :- ऑफिस मधून !
- शशिकांत :- व्हॉट ! कुणाला विचारून ? म्हणजे तू चोरी केलीस !
- अमित :- होय.
- शशिकांत :- चोरी केलीस तू ? चोरी..ओ माय गॉड. (कौशल्या, पूर्वा येतात.)
- पूर्वा :- मम्मा, बघ मी हिंट द्यायची तुला बघं. किती वेळा तुला...
- कौशल्या :- बस्स, आता एवढेच बाकी राहिलं होतं. बलात्कार, दारू, चोरी. अरे देवा ! चोरी केलीस तू चोरी....
- अमित :- मी ते सर्व पैसे परत करणार होतो.
- शशिकांत :- व्वा. क्या बात है ! आधी चोरी करतो. मग परतही करण्याची भाषा बोलतो. कसे परत होतास करणार होता ?
- अमित :- त्यावेळी माझ्याकडे दुसरा पर्याय नव्हता. तो माझा शेवटचा चॉइस होता.
- शशिकांत :- किमान मला सांगता आले असते.
- अमित :- मला विश्वास वाटला नाही तुमचा.
- शशिकांत :- बाप नाही ना मी तुझा, दुश्मन आहे ना ! नाही ?
- कौशल्या :- अरे बाळा, किमान मला कल्पना तर दिली असती.
- अमित :- मला नाही वाटलं तसं. म्हणजे काही उपयोग झाला असता, याची खात्री नव्हती मला.
- शशिकांत :- आम्हीच नालायक, करंटे ठरलो.
- कौशल्या :- आमचच नशीब फुटलं...अरे काय करून बसलास रे बाबा!
- इंस्पेक्टर :- पुन्हा कौटुंबिक महाभारत ! त्यासाठी वेळ नाही सद्या माझ्याकडे, ओके? माझे आणखी काही प्रश्न शिल्लक आहेत. अमित, तिला माहित होतं की तू चोरी करून तिला पैसे दिलेत म्हणून?
- अमित :- होय. त्यामुळेच तर प्रॉब्लेम झाला. ती स्वाभिमानी होती. तिनंही तो पैसा घेतला नाही. आणि यापुढे भेटू नकोस म्हणून मला फटकारलं सुद्धा. (घाबरतो) पण हे सारं तुम्हाला कसं कळलं ? तिनं सांगितलंय तुम्हाला ?
- इंस्पेक्टर :- नाही. माझं तिचं कधीच बोलणं झालं नाही आणि तिला हॉस्पिटलमध्ये आणलं, तेव्हा ती काहीच बोलण्याच्या स्थितीत नव्हती.
- पूर्वा :- तिनं मम्माला सांगितलं होतं. मम्माला सारं काही माहित होतं. म्हणूनच मम्मानं तिला काहीच मदत केली नाही. नव्हे अन्य संस्थांनाही मदत करू दिली नाही. खरं ना मम्मा?
- कौशल्या :- पूर्वा...!
- अमित :- मम्मा हे खरं आहे. तुला माहित होतं तरी देखील तू इतकी क्रूर कशी झालीस ? सांग ना मम्मा... सांग ना !
- कौशल्या :- अरे तुला वाचवण्यासाठी मला करावं लागलं ते सारं !
- अमित :- मम्मा, तूच मारलंस तिला अन् तिच्या बाळालाही. मम्मा काय केलंस तू हे ? किमान माणुसकी, थोडीशी दयाही दाखवली नाहीस. तू पापी आहेस... त्या दोघांना ठार मारून पाप केलं आहेस तू.
- कौशल्या :- यापेक्षा आणखी दुसरं काय करू शकत होते रे मी? मी ही आई होते ना! या जगात येणाऱ्या बाळापेक्षा, या जगात असलेल्या माझ्या बाळाची, तुझी, तुझी मला अधिक काळजी होती. एक आई यापेक्षा दुसरं काय करू

शकत होती. मी त्यावेळी खरंच भावांवेले होते. स्वार्थीने व पुत्रप्रमाने मी आंधळी झाले होते. माफ करा बाळांनो मला.

शशिकांत :- मूर्खासारखा वागू नकोस, बोलू नकोस. तुझी आई आहे ती. तुझं बरं-वाईट कळतं तिला. तुझ्या कृत्याचा तर तुला अजिबात पश्चाताप नाही. उलट आम्हालाच अपमानित करतोस. तुला त्याचं काहीच का वाटत नाही...?

इंस्पेक्टर :- व्वा ! एकूणच शिवानीच्या आत्महत्येला अमितसह तुम्ही सारेच जबाबदार आहात. अर्थात आता तुम्हीच सिद्ध करीत आहात. अत्यंत वॉईट अवस्थेत तिला आत्महत्या करावी लागली. काय दोष होता तिचा ? केवळ आपलं अस्तित्व कायम राहावं म्हणून संघर्ष करण्याचा, आणि तो हक्क कुणाला नाही ? एका निष्पाप, प्रामाणिक, मनस्वी जिवावर लांडग्यासारखे उठलात. लचके तोडलेत तिचे. आपल्या या सुपुत्राने तर कहरच केला. दोन जिवाची हत्या केली त्यानं. हे सारं-सारं काही विसरू शकाल तुम्ही ? आत्मा, मन, नैतिकता, माणुसकी काहीच का शिल्लक ठेवलं नाही ?

अमित :- मी नाही विसरू शकणार कधी तिला. कधीच नाही...

इंस्पेक्टर :- केवळ दारू, सेक्स, मौजमस्तीसाठी खूप मोठी शिक्षा दिलीस रे तू तिला. जनावरासारखं वागवलंस तू. तू कसा विसरू शकशील ते सारं ?

पूर्वा :- माझाही त्यात दोष आहे मान्य आहे मला. पण मी जाणीवपूर्वक काहीही केलं नाही. पण खरं म्हणजे सुरुवात माझ्यापासून झाली हे खरे आहे. मान्य आहे मला.

इंस्पेक्टर :- नाही, तुम्ही दोषी आहात हे खरे आहे. पण सुरुवात तुमच्यापासून नाही तर मिस्टर शशिकांत देशमुख यांचेकडून झाली. तिला आपला आणि आपल्या बाळाच्या आयुष्याचा मोबदला चुकवावा लागला. तिचा काही एक दोष नसताना. पण त्याहीपेक्षा मोठी किंमत तुम्हाला चुकवावी लागेल मिस्टर देशमुख.

शशिकांत :- इंस्पेक्टर जाऊ द्या आता ही फिलासॉफी. सरळ सरळ व्यवहाराच बोलू या. मी लाखो, करोडो रूपये आपल्या कुटुंबाला वाचविण्यासाठी खर्च करू शकतो. तुमची किंमत सांगा!

इंस्पेक्टर :- तुम्ही अगदी चुकीच्या वेळी आणि चुकीची ऑफर देताय मिस्टर देशमुख आणि तेही अगदीच चुकीच्या माणसाला. मला नाही कुणी विकत घेऊ शकत. मी कुठल्याच आमिषाला बळी पडू शकत नाही. कुठलाच दबावही मी नाही जुमानत. म्हणूनच या चौकशीसाठी मी इथं आलो आहे.

आपण काय करून बसलात याची जाणीव आपल्याला व्हावी, असं मला वाटतं. तुम्ही नाही कुणीच विसरू शकणार तिला. शिवानी तर कायमची गेली. माफी मागण्याची संधी ही दिली नाही तिनं तुम्हाला.

पूर्वा :- खरं आहे तुमचं. फार कठीण होतंय, सहन करायला. सुन्न झालेय मी. आमचेच बुरखे फाटले गेलेयं टराटरा, आमचाच बचाव करताना.

कौशल्या :- पण वेळ निघून गेली आहे. आता काय करणार ? झालं त्याचं वॉईटच वाटतंय. नाही विसरता यायचं हे सारं.

इंस्पेक्टर :- एक शिवानी गेली. म्हणजे तुम्ही घालवलत तिला सर्वानी मिळून, पण अशा हजारो, लाखो शिवानी अजूनही आमच्या समाजात आहे. ज्या जिवंत आहे. आपले प्रश्न, आपल्या समस्या, आपल्या अडचणी आणि आपल्या यातना घेऊन. त्या जगत असतात. त्याचं आयुष्य असंच कुठं तरी आमचेशी जुळलेलं असतं. एकमेकांशी आम्ही बांधलेलो असतो, हे समाजशास्त्र सांगतं. एकमेकांना मदत करावी, हे नीतीशास्त्र सांगतं. व्यवहार सचोटीचा करावा हे अर्थशास्त्र सांगतं. पण आम्ही आमच्या स्वार्थासाठी व्यक्तिगत लालसेपोटी, आयुष्यालाच काळीमा फासत असतो. नव्हे स्वतःच्याही चेहऱ्यावर काळे फासून घेत असतो. फार छोटे-छोटे स्वार्थ होते तुमचे पण त्यासाठी हत्या, मर्डर, बलात्कार, खून आणि सदोष मनुष्यवध केला तुम्ही साऱ्यांनी मिळून आणि तो ही टप्याटप्याने. वन बाय वन, त्याला क्षमा नाही. कदापिही नाही. कायद्याच्या कचाट्यातून तुम्ही सुटू शकाल कदाचित पण मनाच्या, अंतर्मनाच्या, विवेकाच्या तावडीतून नाही सुटू शकणार तुम्ही. (शांतता) ओके ! माझा तपास इथं संपला आहे. थॅक्स टू ऑल ऑफ यू. (बाहेर निघून जातो. शांतता. पूर्वा रडते आहे. कौशल्या खुर्चीवर थकलेल्या अवस्थेत, अमित अपराध्या सारखा उभा, हरवलेल्या अवस्थेत. फक्त शशिकांत देशमुख सावध. सून्न वातावरण...)

- शशिकांत :- ओके. मी दोषी आहेच थोडासा. पण माझ्यापेक्षा ही तुम्हीच अधिक जबाबदार आहात. हे सर्व प्रकरण इतकं विकोपास जायला नको होतं...
- अमित :- मला मान्य आहे की, मी सर्वाधिक दोषी आहे... पण...
- शशिकांत :- पण या साऱ्या प्रकरणामुळे माझंच जास्त नुकसान होणार आहे. खासदारकीचं हाती येणारं तिकीट माझ्या हातून हिसकावून घेतलं जाईल. बिझनेसवर परिणाम होईल, ते वेगळं. अब्रुचे धिंडवडे निघतील त्याचं काय ?
- अमित :- जे नको घडायला ते घडून गेलं. ओके, पश्चातापाच्या अग्नीतच होरपळणार आहे मी आता आजन्म...
- शशिकांत :- मला लाज वाटते रे तुझी.
- अमित :- मलाही लाज वाटते तुम्हा दोघांची. तुम्हा दोघांच्या तऱ्हेवाईक वागण्यानं मी पोचलोय या वळणावर. सोशल वर्कर आणि बिझनेस मॅनच्या बुरख्यानं माझे आईवडील माझ्यापासून हिरावून घेतले. मग यापेक्षा वेगळं काय घडणार?
- शशिकांत :- आम्ही हे सारं विश्व उभं केलं कुणासाठी ? ही प्रतिष्ठा मिळवली ती कुणासाठी ! तुमच्यासाठीच ना? राहिला प्रश्न या प्रकरणाचा. तर कुठल्याही बिझनेस हाऊस, कारखान्यात घडणारी ही सामान्य घटना होती; तो गुन्हा नव्हता. तुझ्या मम्मीन जे कलं, ते कोणत्याही आईनं आपल्या मुलासाठी केलं असतं. आईची माया तुला कळली नाही. एवढंच !
- पूर्वा :- थांबवा, अती होतंय हे सारं. माझं डोकं गरगरतेय.
- अमित :- माझंही, पण आता, आज बोलू दे. कदाचित यानंतर नाही बोलणार मी कधी. (शांतता) पप्पा, तुम्हाला आठवतं मघाशी जेवण झाल्यावर तुम्ही मला आणि सुनीलला काय म्हणाला होता. तरुण वयातही तुम्ही भावनिक असण्यापेक्षा व्यावहारिक अधिक होता. सोशल व्हायला मर्यादा घातल्या पाहिजे. आणि आपला स्वार्थ, आपले भलं, मग शक्य झालं तर दुनियेचं बघायचं. सेल्फ अटेंशन महत्त्वाचं ! जे दुसऱ्यांची कदर करतात, समाजाचं भलं चाहतात, इतराना मदत करतात. त्यांना वेडं ठरवलं जातं. पण आज तुमचा या स्वार्थी, आत्मकेंद्री फिलासॉफीचा बुरखा टराटरा फाडला गेलाय. त्या चमत्कारिक इंस्पेक्टरनं नेकेड केलंय तुम्हाला, तुमच्या फिलॉसॉफीला...!
- पूर्वा :- अमित, पप्पा बोलले तेव्हा तो इंस्पेक्टर येथे आलेला होता काय? त्यांच्यासमोर...
- अमित :- नाही त्यानंतर बऱ्याच वेळानी तो इथं आला होता. पण तुला म्हणायचं काय ?
- पूर्वा :- किती आश्चर्य आहे, नाही!
- कौशल्या :- मला महित आहे तुला काय म्हणायचं ते ! खरं म्हणजे मी ही अस्वस्थ आहे. आश्चर्य मलाही वाटतंय.
- शशिकांत :- कोड्यात बोलणं थांबवा रे. खूप झालंय, नाका तोंडावरून पाणी वाहत चाललंय.
- कौशल्या :- मला तो इंस्पेक्टर नकली असावा, असं वाटतंय.
- पूर्वा :- आता त्यानं काय फरक पडणार?
- अमित :- पण आमच्यासाठी तो जाईपर्यंत तरी असली, खरोखरचा इंस्पेक्टर होता.
- कौशल्या :- त्याचं वागणं अजबच होतं.
- पूर्वा :- आणि बोलणही त्याचं नकली... बनावटी... प्री प्लॅन्ड..
- शशिकांत :- गर्विष्ठ, मुजोर, मॅनर्सलेस, अक्कडबाज. मी किती तरी पोलीस इंस्पेक्टर पाहिलेत. कुणी असं नाही बोलत. माझ्या समोर तर नाहीच नाही. बास्टर्ड...
- पूर्वा :- पण आता काय !
- कौशल्या :- एका भयानक अंधारकोठडीत ढकलून दिलंय त्यानं आपल्याला. तो सामान्य नव्हताच त्याचे डोळे, त्याचे शब्द.
- शशिकांत :- पण तो खरा आणि खराच पोलीस अधिकारी असेल तर आपल्याविरुद्ध सारे पुरावे आहेत त्याचेकडे . तो पोलीसी खाक्या दाखवू शकतो. कोर्टात खेचू शकतो. आपल्याला गजाआडही पोचवू शकतो. सारं कन्फेस करवून घेतलंय त्यानं.
- पूर्वा :- आणि आम्ही सहजासहजी केलंय. त्याची पद्धतच तशी होती, हिप्नोटाइज करणारी...

- कौशल्या :- प्रयत्न करूनही लपवता नाही आलं काही.
- शशिकांत :- मूर्ख बनवलं त्यानं अन् तुम्ही बनत गेलात. लागले सारे आपलीच पोल खोलायला.
- कौशल्या :- दुसरं काय करू शकत होतो आपण?
- शशिकांत :- मी आधीच एकट्यात त्याच्याशी बोलायला हवं होतं. मॅनेज करता आल असतं. तो म्हणाला होता, तेव्हा फार उशीर केलाय ऑफर घ्यायला. ओ गॉड. हे सारं मी आधीच का केलं नाही ?
- कौशल्या :- आता काय करता येईल ?
- शशिकांत :- काही तरी करावचं लागेल फास्ट, काही तरी गडबड निश्चित आहे. सावध व्हायला हवं. (सुनील येतो.)
- सुनील :- आता सावध होण्याला कार्य अर्थ ! जाताना तो पुन्हा भेटला मला. संपूर्ण स्टोरीच सांगून गेला तो. सारं काही शॉकींग आहे. फार फिलॉसॉफिकल बोलत होता. पोलीस वाटण्यापेक्षा अध्यात्म सांगणारा मॉडर्न बाबाच अधिक वाटला मला. जस्ट लाईक अ स्पिरीच्युअल इंस्पेक्टर.
- शशिकांत :- तो खरा इंस्पेक्टर नसावाच, आम्हा सर्वानाही हेच वाटतंय. याच निष्कर्षावर पोचलो आम्ही. विशेष म्हणजे साऱ्यांनाच तसं वाटतय.
- कौशल्या :- कोण बहुरूपी होता कोण जाणे? मनातलं सारं दिसत होतं त्याला जणू !
- पूर्वा :- सारं काही धक्काधायक, विस्मयकारक... स्वप्नासारखं...
- अमित :- खळवळून टाकणारा, सुन्न करणारा अनुभव. वादळासारखा आला अन्...
- कौशल्या :- सारं काही उद्ध्वस्त करून गेला.
- सुनील :- मला त्याचे बदल शंका वाटली. आत येण्यापूर्वी मी ए.सी.पी. जोशीनां फोन केला. एडमिनचा हेड आहे तो आणि माझा मित्रही. त्याला विचारलं तर तो म्हणाला. विवेक मानव ...या नावाच कोणताच इंस्पेक्टर नागपूर कमिश्नरेट मध्ये नाही.
- शशिकांत :- म्हणजे तो शंभर टक्के नकली इंस्पेक्टर होता तर.
- कौशल्या :- बहुरूपी तर नाही !
- पूर्वा :- मला शंका होती, पण बोलताच नाही आलं.
- शशिकांत :- थांबा एक मिनिट. मी लागलीच कन्फर्म करतो. (मोबाईलवरून नंबर लावतो) नमस्कार इनामदार साहेब, “शशिकांत देशमुख बोलतोय. सॉरी इतक्या रात्री डिस्टर्ब करतोय. एक छोटीशी माहिती हवी होती. इंस्पेक्टर विवेक मानव. नावाचा कुणी इंस्पेक्टर आपल्या डिपार्टमेंटला आहे काय? ... नाही सहज... विशेष नाही... ओके.” ओके. कन्फर्म करताहेत...थोळा वेळ थांबावं लागेल... हा. हा बोला ना ! काय... नाही... अच्छा... नाही विशेष नाही. मित्राचा मुलगा आहे. सहज कळलं म्हणून, थॅक्यू सर...थॅक्यू. बघितलं. माझा अदांज खरा निघाला हा इंस्पेक्टर नकली होता. सुनील तुझी इन्फर्मेेशन अगदी करेक्ट आहे.
- सुनील :- आता पुढे काय करायचं !
- शशिकांत :- ही एखादी कॉन्स्पिरेसी असू शकेल आपल्याविरुद्ध, एखादे षडयंत्र...
- कौशल्या :- पण कोण असावा हा षडयंत्र रचणारा? मी असायला होते सुरुवातीलाच. मीही विचारले असते त्याला काही प्रश्न.
- पूर्वा :- पण आता त्याला काय अर्थ? काय फरक पडणार आहे आता?
- कौशल्या :- मी नव्हती हार मानली अखेरपर्यंत. मातृसेवा समिती प्रकरणी अमितच कळलं होतं मला आधीच पण अखेरपर्यंत लपवलंय ना मी. घाबरली होती का त्या इंस्पेक्टरच्या धमक्यांना? भीक...नाही घातली मी त्याला. जाऊ द्या. पुढे काय करायचं ते बघा आता.
- शशिकांत :- तो इंस्पेक्टर फ्रॉड होता हे तर आता सिद्ध झालंच. त्या मागच्या षडयंत्राचा आता शोध घ्यायलाय हवा. साऱ्यांनाच घेरलंय त्यानं बेमालूमपणे.
- पूर्वा :- आपल्या सगळ्यांनाच आरोपीच्या पिंजऱ्यात उभं केलंय त्यानं.
- कौशल्या :- आणि एकमेकांच्याच विरोधात सुद्धा . आई ग ! मला तर आता भीती वाटायला लागली आहे.
- सुनील :- एनी वे, तो फ्रॉड असल्याचं सिद्ध झालंय हे महत्त्वाचं.

- शशिकांत :- अमित, ये बैस. मार्ग काढू आपण काही तरी. डोंट वरी बेटा, ओके ! रिलॅक्स...
- अमित :- मी ठीक आहे. सॉरी पप्पा-मम्मा.
- शशिकांत :- अरे कितती वेळ उभा राहशील? शेवटी आई-बाप आहोत तुझे, शत्रू नाही. बस ना ! सोड राग आता....आमची विनंती समज. ठीक आहे?
- अमित :- प्रश्न रागाचा नाही. तो इंस्पेक्टर फ्राड असला काय नसला काय ! मात्र तो खरं बोलत होता. त्याचा तपास, त्याचे निष्कर्ष खरे होते. सत्य कुणापासून लपून राहिलेलं नाही.
- शशिकांत :- मग म्हणायचं काय तुला ?
- अमित :- मीच खरा गुन्हेगार आहे. येस ! आय एम गिल्टी.
- शशिकांत :- स्टॉप धिस नान्सेन. अरे गाढवा का अंत पाहतोस आमचा? सत्यवादी हरिश्चंद्र व्हायचं तुला? अरे दुसरा कुठला बाप असता तर घरातून धक्के मारून बाहेर काढून दिलं असतं. तुझ्यामुळे साऱ्यानांच जावं लागेल तुरुंगात. तोंड आवर आणि गप्प बैस. नाही तर चालता हो येथून. तोंड ही दाखवू नकोस.
- अमित :- ठीक आहे. तुमची हीच मर्जी असेल तर जाईन मी निघून.
- शशिकांत :- असा कसा जाशील? चोरलेल्या रक्कमेचा पूर्ण हिशोब हवा मला.
- पूर्वा :- पण पप्पा, आता शिवानी तर नाहीच येणार ना परत !
- अमित :- आणि हो त्यासाठी तुम्हीही जबाबदार आहात, हे नाकारता येणार नाही पप्पा तुम्हाला.
- सुनील :- पण त्यानं उभी केलेली ही स्टोरीही फेक असू शकते, खोटी असू शकते.
- अमित :- पूर्ण स्टोरी तुम्हाला तरी कुठे माहित?
- पूर्वा :- सुनील, तू पुन्हा स्वतःला वाचविण्याचा प्रयत्न करतोय.
- सुनील :- नाही. माझ्या तिच्या रिलेशनबद्दल मी कबुली दिली आहे आणि त्याबद्दल क्षमा याचनाही केली आहेच मनापासून.
- पूर्वा :- पण तसा तू खरंच नशीबवान आहेस. तुला तर त्या इंस्पेक्टरनं चांगल्या पोजिशनमध्ये ठेवलंय. शिवाय क्लीन चिटही दिली त्यानं तुला.
- शशिकांत :- तो इंस्पेक्टर नव्हता. ही वॉज फ्रॉड. आर यू फुल पूर्वा?
- पूर्वा :- पप्पा काही का असेना, पण शेवटी तो इथं आला; तो इंस्पेक्टर म्हणूनच ना? फार तर त्याला आमच्या काँशसचा, आमच्या विवेकाचा इंस्पेक्टर म्हणता येईल. पण तो इंस्पेक्टर होता, हे नाकारण्यात काहीही अर्थ नाही. त्या मुलीला अनावधानानं, अजाणतेपणी का हाईना आत्महत्या करण्यास आम्ही बाध्य केलं, ही जाणीव करून दिली ना त्यानं आम्हाला.
- सुनील :- आम्ही, कोण म्हणतंय? तो फेक, तो फ्रॉड, तो बहुरूपी! काय आहे त्याचं स्टेटस ?
- शशिकांत :- सुनील अगदी खरं बालतोय. कुणीही यावं अन् आम्हाला गुन्हेगार ठरवून जावं ! त्यानं बेईमानी केलीय आमचेशी. आमची प्रायव्हेंसी, आमची सिक्रसी यांचा भंग केलाय त्यानं.
- सुनील :- ऑफ कोर्स ! राइट सर ! मी तुम्हा सर्वांना विचारतोय, त्या फ्रॉड इंस्पेक्टरनं दाखवलेला फोटो तुम्ही सर्वांनी बारकाईनं बघितला का? त्या मुलीचाच तो फोटो होता की...? सारे फोटोच वेगवेगळे....कारण मी त्याच्या जवळचा एकही फोटो बघितला नाही. इन्फॅक्ट त्या आधीच पूर्वांनं मला आरोपीच्या पिंजऱ्यात उभं केलं होतं. तिनं आपलं नाव श्रेया ठेवलं असेलही. पण मी ज्या श्रेयाला ओळखतो, ती तिच श्रेया असेल कशावरून?
- शशिकांत :- शिवाय श्रेया हीच शिवानी होती, याला काय पुरावा? आपण फक्त त्याच्या बोलण्यावर विश्वास ठेवत होतो. कारण त्यानं तोपर्यंत स्वतःला इंस्पेक्टर म्हणून इथ इस्टॅब्लिश्ड करून घेतलं होतं. त्याच्या जाळ्यात आपण सारेच अलगद सापडत गेलो.
- कौशल्या :- त्या दबावात, प्रेशरमध्ये मी फोटो बघितला. पण तीच ती, सरोज होती, हे आठवत नव्हतं. जणू संमोहनासारखंच काहीतरी केलं होतं त्यानं.
- पूर्वा :- माझंही बहुदा असंच झालं असावं. खरं तर तिचा चेहराही आठवत नव्हता मला. मग फोटोतून कशी ओळख पटेल? खरंच माझ्याच वागण्याचं आश्चर्य वाटतं मला.

- अमित :- मला तर फोटो बघण्याची संधीच दिली नाही इंस्पेक्टरनं. पण ज्या मुलीचा संदर्भ येत होता. जी मम्माकडे गेली होती ती तिचं असावी, असंच आताही वाटतंय मला.
- सुनील :- पण असं का वाटत तुला?
- अमित :- चोरीचा पैसा घेणार नाही असं ती मुलगीही मला म्हणत होती, जिला मी ओळखतो. मम्मापुढेही त्या मुलीनं असंच म्हटलं होतं. शिवाय बरेच संदर्भ. सेम आयडेंटिफाय झालेय ना!
- सुनील :- हा योगायोगही असू शकतो !
- अमित :- पण या साऱ्याशी संबंध असलेल्या एक मुलीनं आत्महत्या केली, हे तर नाकारता येणार नाही ना ? आम्ही साऱ्यांनीच त्या मुलीवर अन्याय केला आहे. तिला फसवलं तिची, प्रतारणा केली, तिच्यावर अन्याय केला, तिचं शोषण केलं, मी तर चक्रे बलात्कार केलाय. ओऽऽ गॉड.
- शशिकांत :- स्वतःलाच गुन्हेगार ठरविण्याची इतकी घाई करण्याची कुणालाही गरज नाही. ही केसच मला फ्रॉड वाटते. तो इंस्पेक्टर जसा खोटा, तशीच आत्महत्येची बातमीही खोटी असू शकते. अफवा असू शकते. किंवा एखादे सुनियोजित षडयंत्रदेखील.
- अमित :- म्हणजे त्या मुलीनं आत्महत्या केली, हे खरं नाही?
- सुनील :- कोणती मुलगी? शिवानी, श्रेया, सरोज देशमुख की आणखी कुठली? वेगवेगळ्या मुलीचे संदर्भ देत होता इंस्पेक्टर. त्याच्यावर कसा विश्वास ठेवावा?
- शशिकांत :- अगदी बरोबर. खोट्या इंस्पेक्टरचा आपण जसा शोध लावला, तसे कन्फर्मेशन या आत्महत्येबद्दलही घेता येऊ शकेल ना ?
- पूर्वा :- शक्य आहे.
- कौशल्या :- मेडिकलला फोन करून चौकशी करता येईल.
- अमित :- इतक्या रात्री !
- सुनील :- त्यानं काय फरक पडतो?
- अमित :- आणि खरंच तशी आत्महत्येची केस झाली असेल तर ?
- शशिकांत :- लेट्स कन्फर्म....
- सुनील :- जोशीलाच कॉल करतो. देईल माहिती तो (सुनील मोबाईल लावतो. इतरांच्या चेहऱ्यावर वेगवेगळे भाव रहस्यमय... संगीत) ओके. जोशीसाहेब मी वाट बघतो. (कॉल बंद करतो.) थोडा वेळ वाट बघावी लागेल. तो कन्फर्म करून सांगतो म्हणाला.
- पूर्वा :- तू काय सांगितलस त्यांना? आय मिन काय विचारलं?
- सुनील :- माझ्या फॅक्टरीतील एका कामगाराच्या मुलीनं आत्महत्या केल्याची बातमी मिळाली, ती खरी आहे काय? जस्ट फॉर अ कन्फर्मेशन. तो कन्फर्म करून सांगतो म्हणाला.
(मोबाईलची बेल वाजते. सुनील घाईनं कॉल घेतो. नेपथ्यातून आवाज)
- जोशी :- हॅलो, सुनील जोशी बोलतोय. अहो आजकाल काय किंवा गेल्या आठ दिवसात एकही आत्महत्येची केस आमच्या रेकॉर्डवर नाही. मेडिकल, मेयोचे रेकॉर्डही कन्फर्म केलेय. कुणी तरी अफवा पसरविली असेल.
- सुनील :- जोशी साहेब, कामगार आमच्या कुटुंबाचाच भाग असतो ना ! कळल्यावर दुर्लक्ष करून कसं चालेल? एनी वे, थॅक्स अगेन. भेटू या उद्या क्लब मध्ये. ओके. बाय... गुडनाइट.
- शशिकांत :- बघितलं, मी म्हणतच होतो. बघा-बघा, ही आत्महत्याही अफवाच निघाली. मनगढंत स्टोरी, बनावट इंस्पेक्टर, बाप रे, काय मूर्ख बनवलं त्यानं सगळ्यानांच! म्हणजे आपण आता सुटलो, सही सलामत...निर्दोष. आता कसं रिलॅक्स वाटतं.
- पूर्वा :- काय दुःस्वप्न होतं भयानक. आतून हादरवून टाकणारं. शरीर अजूनही थरथरतंय.
- सुनील :- म्हणजे अजूनही या सत्यावर तुझा विश्वास नाही की, भ्रमच सत्य म्हणून स्वीकारते आहेस तू.
- शशिकांत :- बाळा, फ्रस्टेड होऊ नकोस. खरंच ते स्वप्न होतं. बाहेर पड. खुश हो, रिलॅक्स हो आणि वेडेपणा करू नकोस. कम ऑन सुनीलकडून तुझी एंजेमॅंट रिंग परत घे. तुलाही अन् त्यालाही बरं वाटेल.

- पूर्वा :- पण खरंच पप्पा, पूर्वी सारखं राहिलं का काही? आत्महत्या झाली नाही. इंस्पेक्टर खोटारडा होता. कुणीच काही अपराध केला नाही. पण मनाला, हृदयाला तडे गेलेत त्याचं काय? खरंच कुणालाच काही वाटत नाही?
- अमित :- मला तर अजूनही या धक्क्यातून सावरता आलेलं नाही. वास्तव-अवास्तव, स्वप्न-भ्रम यांच्या सीमारेषाचं जणू पुसटं झाल्या आहेत.
- शशिकांत :- काय हा वेडेपणा चालवलाय? काहीही घडलेलं नाही. जागेपणी बघितलेलं एखादं स्वप्न समजा. विसरा सारं विसरा. सुनील एंगेजमेंट रिंग दे ना पूर्वाला. बघ ती वाट बघतेय....
- पूर्वा :- नाही...(शांतता) मला थोडा वेळ हवा, पुन्हा विचार करायला. सद्या माझी मानसिक अवस्था ठीक नाहीए.
- अमित :- माझंही डोकं गरगरतंय. तो इंस्पेक्टर माझ्या डोळ्यांपुढे फिरतोय. काय होतंय माझ्या डोक्यात....मनात...कळत नाही. डोकं फाटतंय माझं...आई ग SS !
- शशिकांत :- काय आजकालची ही तरुण मुलं. यांना कधी प्रॅक्टिकल होता येईल देव जाणे? अशा पद्धतीनं नाही जगता यायचं. अरे ही छोटीसी, एक विनोदी, मनोरंजक पण हा संस्पेसमय स्टोरी होती. थोडी हॉरर सुद्धा पण शेवटी स्टोरी गंमतीदार होती, एव्हढंही कळत नाही या मुलांना !
(शशिकांतचा मोबाईल वाजतो.) आता इतक्या रात्री कोण? (मोबाईल घेतो.) हॅलो...हॅलो...
- आवाज :- हॅलो...हॅलो...मिस्टर शशिकांत देशमुख बोलताय?
- शशिकांत :- येस्स ! बोला, स्पीकिंग...
- आवाज :- मी सदर पालीस स्टेशनमधून एसीपी जैन बोलतोय. सर एका मुलीनं जहर खाऊन आत्महत्येचा प्रयत्न केला आहे. तिला दवाखान्यात नेत असतानाच तिचा मृत्यू झाला. तिच्या जवळ एक डायरी सापडली, ज्यात तुमचा नंबर....
- शशिकांत :- काय SS !
- आवाज :- कमिश्नर साहेबांनी विशेष शाखेतल्या पी.आय.ला पाठवलयं तुमच्याकडे चौकशीला... तुम्हाला इन्फार्म करायला त्यांनीच सांगितलयं मला....
(रहस्यमय संगीत...सर्व एकमेकांच्या चेहऱ्याकडे बघतात...दरवाज्यावरची बेल वाजते...वाजत राहते. पडदा पडतो...)

डॉ. सतीश पावडे यांना मिळालेले पुरस्कार

क्र. पुरस्काराचे शीर्षक	संस्था/प्रतिष्ठान	वर्ष
१. उत्कृष्ट नाट्य समीक्षा पुरस्कार	सूर्यकांतादेवी पोटे चॅरीटेबल ट्रस्ट, अम.	२०१९
२. श्रमिक विश्व नाट्यगौरव पुरस्कार	कामगार संघटना संयुक्त कृती समिती, वर्धा.	२०१९
३. श्रेयस नाट्य गौरव पुरस्कार	श्रेयस वाचनालय, हिंगणघाट	२०१८
४. सर्वोत्कृष्ट नेपथ्यकार पुरस्कार (गल्ली या नाटकासाठी)	राज्य नाट्य महोत्सव, अमरावती केंद्र सांस्कृतिक संचालनालय, मुंबई, म.रा.	२०१६
५. उत्कृष्ट शिक्षक सन्मान	म. गां. आंतरराष्ट्रीय हिंदी विद्यापीठ, वर्धा	२०१५
६. वाङ्मय सेवा पुरस्कार	वाङ्मय सेवा प्रकाशन, नाशिक	२००९
८. राष्ट्रमाता जिजाऊ पुरस्कार	जिजामाता सेवाभावी संस्था, नांदेड	२००८
११. पु.भा. भावे नाट्य समीक्षा पुरस्कार	पु.भा. भावे प्रतिष्ठान, मुंबई	२००४
१३.मामा वरेरकर उत्कृष्ट नाट्य लेखन पुरस्कार	सांस्कृतिक संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई	२००२
१४. उत्कृष्ट नाट्यलेखन पुरस्कार	कामगार कल्याण मंडळ, मुंबई	२००२
१५. कलागौरव पुरस्कार	युनेस्को क्लब्स, विदर्भ	२००१
१६. उत्कृष्ट नाट्यलेखन पुरस्कार	कामगार कल्याण मंडळ, महा. अकोला	२०००
१७. उत्कृष्ट नाट्यलेखन पुरस्कार	कामगार कल्याण मंडळ, महा. अकोला	१९९९
१८. उत्कृष्ट नाट्यलेखन पुरस्कार	कामगार कल्याण मंडळ, महा. अकोला	१९९८
२१. मॅग्रम ऑनर अवार्ड	मॅग्रम फाऊंडेशन, नागपूर	१९९६
२२. सर्वोत्कृष्ट नेपथ्यकार पुरस्कार (‘क्रांतीबा क्रांतीमा’ या नाटकासाठी)	महाराष्ट्र कामगार कल्याण मंडळ, नागपूर.	१९९६
२३. स्मिता पाटील स्मृती पुरस्कार	मानव मंदिर, नागपूर	१९९५
२४. उत्कृष्ट वाङ्मय पुरस्कार महाराष्ट्र शासन	२०२०	
२५. उल्लेखनीय लेखन पुरस्कार	वि.सा.संघ, नागपूर	२०२०

डॉ. सतीश पावडे यांची प्रकाशित पुस्तके

क्र. पुस्तकाचे शीर्षक	प्रकाशक	वर्ष
१. त्या सायंकाळची गोष्ट (रूपांतर)	नभालय प्रकाशन, अमरावती	२०१९
२. द थिएटर ऑफ द अॅब्सर्ड (समीक्षा)	विजय प्रकाशन, नागपूर	२०१८
३. नाट्य प्रसंग (समीक्षा)	आकार पब्लिकेशन, नागपूर	२०१८
४. रंग विमर्श (समीक्षा)	आकार पब्लिकेशन, नागपूर	२०२०
५. जय भीम-जय भारत (संपा.फोटो बुक)	आकार पब्लिकेशन, नागपूर	२०१८
६. अंधार पाहिलेला माणूस : लोकसंत गाडगेबाबा (नाटक)	पायगुण प्रकाशन, अमरावती	२०१७
७. ढिगारा (नाटक)	नभ प्रकाशन, अमरावती	२००८
८. जिजाऊ मांसाहेब (चरित्र)	साहिल मीडिया प्रकाशन, अम.	२००८
९. शिवकल्याणी माँ जिजाऊ (नाटक)	नभ प्रकाशन, अमरावती	२००८
१०. गाडगेबाबांचे अखेरचे कीर्तन (समीक्षा)	नभ प्रकाशन, अमरावती	२००७
११. आद्य मराठी नाटक तृतीय रत्न (समीक्षा)	नभ प्रकाशन, अमरावती	२००७
१२. त्या एका क्षणी (भाषांतर)	पुष्प प्रकाशन, पुणे	२००६
१३. शिवकुलभूषण राजा संभाजी (नाटक)	साहिल मीडिया प्रकाशन, अम.	२००५
१४. संगीत सूर्य केशवराव भोसले (चरित्र)	साहिल मीडिया प्रकाशन, अम.	२००४
१५. लोकसंत गाडगेबाबा (चरित्र)	मॅकमिलन प्रकाशन, पुणे	२००३
१६. चक्रव्यूह (एकांकिका)	अक्षय प्रकाशन, पुणे	२००१
१७. फास (एकांकिका)	अक्षय प्रकाशन, पुणे	२००१
१८. अंधारवेणा (एकांकिका)	अक्षय प्रकाशन, पुणे	२००१
१९. क्रांतयोगी गाडगेबाबा सह लेखक (नाटक)	ऋचा प्रकाशन, नागपूर	१९९९
२०. युग निर्माता - डॉ. पंजाबराव देशमुख (नाटक)	नभ प्रकाशन, अमरावती	१९९७
२१. नाट्यचर्चा (समीक्षा)	नभप्रभा प्रकाशन, अमरावती	२०२०
२२. मराठी रंगभूमी आणि अॅब्सर्ड थियेटर (समीक्षा)	नेस्ट पब्लिकेशन, पुणे	२०२०
२३. एक बार फिर गोदो (भगवान हिरे)	नाट्यरूपांतर (आगामी)	२०२०
२४. वह गंदी गली (मॅक्झिम गॉर्की)	नाट्यरूपांतर (आगामी)	२०२०
२५. ती येते आणि जाते (कमल देसाई)	नाट्यरूपांतर (आगामी)	२०२१

नाट्य भाषांतर- रूपांतराची नवी दिशा !

डॉ. सतीश पावडे हे मराठी आणि हिंदी भाषेतील एक सिद्धहस्त नाटककार आहेत तसेच ते एक सर्जनशील, प्रयोगधर्मी नाट्यानुवादक आणि नाट्य दिग्दर्शकही आहेत. आषाढ का एक दिन, लहरो के राजहंस (मोहन राकेश), क्रॉस पर्पज (अल्बेयर कामू), द लोवर डेफथ (मॅक्झिम गोर्की), द वेरी इझी डेथ (सिमोन द बुवा), हे राम ! (प्रेमानंद गज्वी), दर्शन (शाम मनोहर), हॅट घातलेली बाई (कमल देसाई), ते पुढे निघून गेले (मकरंद साठे), द स्लेव (लेरॉई जोन्स), म्युलॅटो (लॅंग्स्टन ह्युजेस), रेझिंग इन द सन (लॉरेन्स हॅन्सबरी), एक बार फिर गोदो (भगवान हिरे), काळोखात (गजानन मुक्तीबोध), नत्था खडा बाजार में (श्रीकांत सराफ) आदी भाषांतरे-रूपांतरे त्यांच्या नावावर आहेत. आता त्यात 'त्या सायंकाळची गोष्ट' (जे.बी. प्रिस्टले-डॉ. रवी चतुर्वेदी) या नाटकाची भर पडते आहे.

रंगावृत्ती आणि नाट्यप्रयोग या दृष्टिने भाषांतर -रूपांतर करण्याकडे त्यांचा कल अधिक असतो. त्यांच्या या प्रयोगशील नाट्यवृत्तीने हिंदी-मराठी भाषांतर -रूपांतराचे क्षेत्रही अधिक समृद्ध होत आहे, याचा आवर्जून उल्लेख करावा लागेल. मुळ लेखकाचे कथ्य, तथ्य कायम ठेवत आपला 'कन्सर्न' ते कायम जपतात. आपल्या नाट्य निर्वचनाचा उद्देशही ते त्यातून साध्य करतात. साहित्यमूल्य आणि प्रयोगमूल्य या दोहोंचीही ते पाठराखण करतात. त्यांचे हे प्रयत्न भाषांतर-रूपांतर आणि एकूणच नाट्य साहित्य आणि रंगभूमीला एक नवी दिशा देणारे ठरतील असा विश्वास वाटतो.

डॉ. अनवर अहमद सिद्दीकी

प्रभारी
अनुवाद अध्ययन विभाग
महात्मा गांधी आंतरराष्ट्रीय
हिंदी विद्यापीठ, वर्धा.

ISBN- 979-81-941434-1-1